Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT פרייז 20 גראשען

הײנט 8 זײטען.

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 300/1595	לאדז, דינסטאג, יב טבת תרפ"ט	זעקסטער יאהרגאנג	Łódź, Wtorek 25 grudnia 1928 r.	Nr. 300/1595

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

אונטערהאנדלונגען וועגען דייטש-פוילישען האנדעלס-אפמאך

וועלען בענייט ווערען דעם 9-טען יאנואר.

בערלין, 24. (ספ. טעל.) די תשובה פון דער פוילישער רעגירונג וועגען די פעראנדלונגען בנוגע דעם דייטש-פוילישען האנדעלס-טראקטאט איז נעכטען בעטראכט געווארען דורכ'ן דייטשען מיניסטארען-קאבינעט. אין די דייטשע רעגירונגס-ספערען האלט מען דעם פוילישען ענטפער אלס גענוגענדען גרונד צו די ווייטערדיגע פעראנדלונגען פון דער פוילישער און דייטשער דעלעגאציעס.

דער שעף פון דער דייטשער דעלעגאציע מיניסטער הערמעס שלאגט פאר, אז ס'זאלען פארקימען דירעקטע אונטערהאנדלונגען צווישען די שעפען פון די דעלעגאציעס. אויף די דאזיגע דירעקטע אונטערהאנדלונגען זאלען פעסטגעשטעלט ווערען די יסודות פון קומענדיגען אפמאך.

די אונטערהאנדלונגען זאלען זיך אנהויבען דעם 9 יאנואר.

בערלין, 24 (אטע) די לאנדווירטשאפטס-קאמער אין קייזערלאוטערן האט ארויסגעגעבען א מעלדונג וועגען דער לאגע פון דער דייטשער לאנדווירטשאפט אוןווארנט די רעגירונג, אז זי זאל נישט שליסן קיין האנדעלס-אפמאך מיט פוילען, אויב ס'וועלען נישט אבגעהיט ווערען די אינטערעסען פון דער דייטשער לאנדווירטשאפט. אויב דאס זאל נישט געשעהן וועלען די קליינע דייטשע ווירטשאפטען רואינירט ווערען.

אויב די דייטשע רעגירונג וועט געהן אויף הנחות לגבי פוילען, וועלען די דייטשע לאנדווירטשאפטער פאדערן אפצושאפען דעם צאל אויף לאנדווירטשאפטס-מאשינען און וועלען בויקאטירען די דייטשע אינדוסטרי, וועלכע שטרעבט אזוי שטארק צו שליסן דעם האנדעלס-טראקטאט.

איז מאסקווע זענען נישט געווען קיין אומרוהען און ס'איז נישטא קיין הונגער.

ווארשא, 24 (טעלעפאניש) די סאוויעטישע פרעסע-אגענטור טאסס פערעפענטליכט פאלגענדען קאמוניקאט: טראץ די לעצטע קאמוניקאטען פון טאסס, וועלכע טיילען מיט וועגען דעם פאקטישען אפראוויזאציע-צושטאנד אין מאסקווע, ברענגט א טייל פון דער אויסלענדישער פרעסע א רייה אויסגעטראכטע ידיעות וועגען הונגער און אונארדנונגען אין מאסקווע. די טאסס-אגענטור לייקענט נאך אמאל קאטעגאריש אפ די אויסגעטראכטע ידיעות.

נישט אין מאסקווע, און נישט ערגיץ אנדערשוואו אין סאוויעט-רוסלאנד איז נישטא קיין הונגער. דאס בעזארגען מאסקווע מיט לעבענס-מיטלען קומט פאר אהן איבעררייס. א געוויסער מאנגעל אין געבעקס, וועלכער ס'האט זיך געלאזט פיהלען אין די לעצטע טעג אין איניגע טיילען פון שטאט, ווייל מ'האט נישט גלייך פערטיילט דאס מעהל, איז איצט שוין בעזייטיגט. איצט איז אין מאסקווע פארהאן גענוג ברויט און ס'זענען נישטא קיין אגאנקעס פאר די געוועלבער מיט לעבענס-מיטעל-ארטיקלען.

יודיש-אראבישער מלוכה אין ארץ-ישראל.

ירושלים 24 (טעלעגראפיש דורך י.ט.א.) די ליגע פאר יודיש-אראבישער פרידליך צוזאמענלעבען האט אין „פאלעסטיין-ביולעטין" פערעפענטליכט אנ'אויפרוף מיט א פלאן, אז אין ארץ-ישראל זאל געשאפען ווערען א יודיש-אראבישע מלוכה מיט גלייכע רעכט פאר ביידע פעלקער, נישט קוקנדיג דערויף וואס ס'האט די מעהרהייט אין לאנד. עס זאל אויך גאראנטירט ווערען פאר יודען די יודיש-נאציאנאלע היים.

שטאט-ראט-וואהלען אין תל-אביב.

ס'זענען אריינגעטראגען געווארען 13 ליסטעס.

ירושלים, 24 (טעלעגראפיש דורך י.ט.א.) צו די שטאט-ראט-וואהלען אין תל אביב זענען אריינגעטראגען געווארען 13 ליסטעס, דערפון 4 ארבייטער-ליסטעס. די מזרחי האבען אריינגעטראגען 2 ליסטעס: איינע פון די אלגעמיינע „מזרחי" און די צווייטע פון „הפועל-המזרחי". די וואהלען קומען פאר דעם 27 דעצעמבער.

אכטונג! חברים און מיטגלידער פון

חסד-של-אמת.

מיר פאדערן אויף אלע מיטגלידער וואס פאהרען אויפ'ן ביה"ח אויף

א דרינגענדע בעראטונג

וואס וועט פארקומען מארגען, מיטוואך, פ' ויחי, 26 דעצעמבער 6 א זייגער אין אווענד אין אייגענעם לאקאל. קומט מאסענווייז!

די פערוואלטונג.

זאל פילהארמאניע

20 נארוטאוויטשא 20

שבת, דעם 29. דעצעמבער

פינקטליך 11 א זייגער אינדערפריה קומט פאר

א פארלעזונג

פון ה' **זרבבל**

— — — אויף דאס טעמא: — — —

„קריזיס, אויפשטייג, פערספעקטיווען אין ליכט פון דער פאלעסטינער ווירקליכקייט"

בילעטען שוין צו בעקומען אין דער געזעלשאפט אווענד-קורסען זגערושער 17 יעדען אווענד, פרייטאג פון 3 ביז 6 אין אווענד, און אין טאג פון דער פארלעזונג אין דער קאסע פון פילהארמאניע,

3343

האנדווערקער-פעראיין, אגראדאווע 9.

שבת, דעם 29-טען דעצעמבער, 5 א זייגער אין אווענד קומט פאר אין אייגענעם לאקאל אויף אגראדאווע 9

א פארלעזונג פון ה' ראטמ. י. ליכטענשטיין

— — אויף דאס טעמא: — —

„דער יוד. בעל-מלאכה אין לעבן און אין דער ליטעראטור"

בילעטען צום פרייז פון 50 גראשען בעקומט מען שוין אין דער פעראיינס-קאנצעלאריע און אין „ארבייטער-ווינקעל" פאלודניאווא 20.

3342

געזעלשאפט „אינטערנאט פאר יודישע קינדער און פערמע אין העלענובעק (גמ. ראדאגאשטש").

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז די

אלגעמיינע פערזאמלונג

פון די מיטגלידער, וועלכע איז געווען פאראויסגעזעהן אויף היינט, דינסטאג, דעם 25. דעצעמבער אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין לאדז (צעגעלניאנא 4), וועט פארקומען זונטאג, דעם 30. דעצעמבער 1928 אין דעם זעלבען לאקאל מיט דעם זעלבען טאג-ארדנונג 4 א זייגער נאכמיטאג צום ערשטען טערמין, אדער 6 אין אווענד צום צווייטען טערמין, אונאבהענגיג פון דער צאהל ערשיינענדע מיטגלידער.

3333 די פערוואלטונג.

נאך קורצע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען אין עלטער פון 78 יאהר אונזער ליבער פאטער, גרויספאטער, אורגרויספאטער, שווערפאטער, ברודער און אנקעל

נ"ע משה פנחס איצקאוויטש

די לויה קומט פאר היינט, דינסטאג, דעם 25 דעצעמבער ד. י. 1 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז פאדזשעטשנא (יודישע גאס) 6, וועגען וואס עס טיילט מיט

די טיפטרויערנדע פאמיליע.

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען ברודער און שוואגער

ה' הערש מאיר רעכט

מיט פרל. רבקה לעסמאן

גראטולירען מיר הערצליך און ווינשען א גליקליכע צוקונפט

ברודער אהרן בער רעכט און פרוי.

א געוועלב-איינריכטונג

פאסט נאר, נישט מער, נאאנגנעם אויף גאלאנטעריע, אדער מאנופאקטור, הויל איך פערקויפען. — אנצוקוקען שוין אויף זשנאמסקא 52, ה. 6.

אונזער מוזיקאלישען לייטער, דעם ליבען חבר, קאמפאזיטאר

דוד בייגעלמאן

און זיין פרוי

צו דער בר-מצוה פון זייער זוהן פנחס

ווינשט פיל פרייד

דער „ארדט".

מזרח=פרייסען אנשטאַט פּאָמערן

פאַנטאַסטישע קלאַנגען, וואָס ווערען פערשפרייט דורך די דייטשע פריצים.

קעניגסבערג 24, (ספּ. טעל.) דאָ פער-שפרייטען זיך קלאַנגען, אַז דייטשלאַנד קלויבט זיך צו רעזיגנירען פון מזרח-פרייסען, און אויסטוישען עס אויפ'ן פּוילישען פּאָמערן-געביט. די דאָזיגע קלאַנגען ווערען פערשפרייט דורך די גרויסע לאַנד-בעזיצער, ווייל די אויסזיכטען פאַר די לאַנד-בעזיצער זענען אין פּוילען זעהר גוטע.

דער פּרעזידענט פון מזרח פרייסען" איז גע-וועזען געצוואונגען אַרויסצולאָזען אַן'אויפרוף צו דער בעפעלקערונג. אינ'ם אויפרוף וועלכער איז אָפּגעדרוקט געוואָרען אין אַלע צייטונגען, ווערען די קלאַנגען בעצייכענט אַלס פערברעכערישע. ס'ווערט אָנגעוויזען, אַז די קלאַנגען ווערען פער-שפרייט דורך די פריצים, וועלכע ווילען אויף אַזאַ אופן אויספּרעסען הנחות.

דער אויפרוף, וועלכער ענדיגט זיך מיט דער אויפפאָדערונג דורכהאַלטען די שווערע צייט און מיט דער פערזיכערונג, אַז מזרח פרייסען וועט שטענדיג בלייבען ביי דייטשלאַנד, איז אָבער זעהר כאַראַקטעריסטיש פאַר די דאָרטיגע בעצי-הונגען, בעזונדערס, ווען מ'נעהמט אין בעטראַכט, אַז די דייטשע פריצים זענען אַלע מאָל געווען די ערגסטע שונאים פון פּוילען און פון אַלעם פּוילישען.

אין רומענישען פּאַרלאַמענט.

בוקאַרעשט, 24 (אַטע) דער פּאַרלאַמענט האָט דורכגעפיהרט די ווערי פיקאַציע פון די דע-פּוטאַטען-מאַנדאַטען.

גלייכצייטיג האָט די רעגירונג פאָרגעשטעלט אַ בודזשעט-פּראָיעקט. נאָך דער חגאות - הפסקה- וואָס וועט געדויערען 2 טאָג, וועט דער פּאַרלאַ-מענט בעהאַנדלען דעם בודזשעט, וועלכער וועט אָנגענומען ווערען ביז'ן 31. דעצעמבער ה. י.

די סיטואַציע אין אַפגאַניסטאַן

האָט זיך געענדערט לטובת דעם קעניג אַמאַנולאַ

וויען, 24. (אַטע) די אַפגאַנישע רעגירונג האָט מסכים געווען, אַז אַנ'ענגלישער אַעראָפּלאַן זאָל אַריבערפיהרען די ענגלישע פרויען און קינ-דער, וואָס געפינען זיך אין דעם ענגלישען קאָנ-סולאַט אין קאַבול.

דערפון דרינגט מען, אַז די סיטואַציע דאָרט איז נאָך אַלץ אומקלאָהר.

לאָנדאָן, 24. (ספּ. טעל.) די פרעמדע געזאַנדשאַפטען האָבען זיך געווענדעט צו גרויס-בריטאַניען, אַז זי זאָל אַרויסראַטעווען זייערע פאַ-מיליעס. קעניג אַמאַנולאַ האָט פערלאָזט קאַבול און איז אַריבערגעפאָהרען קיין קאַנדאַהאַר, וואו ער האָפט געשטיצט צו ווערען פון די דרום-שבטים.

לאָנדאָן, 24. (ספּ. טעל.) די לעצטע ידיעות שטעלען פאָר די לאַגע אַלס וועניגער גע-פעהרליך פאַר אַמאַנולאַ, ווי מ'האָט זיך פאָרגע-שטעלט ביז איצט. דאָס טרייע מיליטער האָט אָפּ-געשטויסען די אויפשטענדיגע אויף 35 מייל פון קאַבול. די היגע אַפגאַנישע געזאַנדשאַפט שטעלט פעסט, אַז די הויפּט-שטאָט איז אַטאַקירט געוואָרען נישט דורך רויבער, נאָר פון 7 טויזענד גלענצענד בעוואָפענטע אויפשטענדיגע אין מונדירען פון אַפ-גאַנישען מיליטער.

דאָס געוועהר און די מונדירען האָבען די אויפשטענדיגע צוגענומען ביים בעזעצען 2 פאָר-טען ביי קאַבול. פון דעם האָבען זיך עס גענומען די קלאַנגען, אַז צווישען די אויפשטענדיגע איז פאַרהאַן רעגירונגס-מיליטער.

אַלע אויסלענדישע געזאַנדשאַפטען זענען בע-פרייט געוואָרען פון די אויפשטענדיגע באַנדעס, וואָס האָבען זיי בעלאַגערט. די ענגלישע געזאַנד-שאַפט, וואָס געפינט זיך אויף עטליכע קילאָמעטער פון דער הויפּט שטאָט איז דריי טאָג געווען אָפּגע-שניטען פון דער הויפּט שטאָט. איצט איז זי שוין נישט בעדראָהט. דאָס מיליטער אין קאַבולאַ איז פערשטאַרקט געוואָרען און דאָס רעגירונגס-מילי-טער האָט אָנגעהויבען אַנ'אָפענסיווע.

מאָסקווע, 24. (ספּ. טעל.) פון קאַבול טיילט מען מיט, אַז די סיטואַציע פון דער רעגי-רונג האָט זיך בעדייטענד פערבעסערט. דאָס רע-גירונגס-מיליטער האָט אַרויסגעשטויסען די אויפ-שטענדיגע פון זייערע פערשטאַרקטע פּאָזיציעס און בעגאַבאַלאַ, קאַנדאַמאַק און דזשעלאַבאַד.

דעם פיידישאַכ'ס מוטער, וואָס איז זעהר פּאָ-פּולער צווישען די דרום שבטים איז אויף אַנ'אַעראָ-פּלאַן אַריבערגעפלויגען קיין קאַנדאַהאַר.

פּראָיעקט פונאַנדערצוטיילען יוגאָסלאַוויען

אויף 8 אויטאָנאָמע רעפּובליקען.

בעלגראַד, 24 (ספּ. טעל.) די כאָרוואַ-צען זענען אַרויסגעקומען מיט אַ פּראָיעקט צו טיילען יוגאָסלאַוויען אויף 8 אויטאָנאָמישע פּראָווינצען (סערביען, מאַקעדאָניען, וואָיעוואָדינע, באָסניען, הערצעגאָווינע, מאָנטענעגראָ, כאָרוואַציען און סלאָוואָניען). דער פיהרער פון דער כאָרוואַטען-פּויערים פּאַרטיי ד"ר מאַטשעק, האָט דעם פּראָיעקט איבערגעגעבען דעם ענגלישען געזאַנדטען.

צווישען די אַלט סערבען, וועלכע זענען אָנ-הענגער פון צענטראַליזאַציע געפינט דער פּראָיעקט נישט קיין אָנהענגער. אויך זענען זיי געגען צווי-טען פּראָיעקט פון אַ דואַליסטישער מלוכה וואָס זאָל בעשטעהען פון צוויי טיילען (סערביען מיט מאַקעדאָניען און מאָנטענעגראָ און פון דער צווי-טער — כאָרוואַציען מיט די איבריגע טיילען) און זאָל זיין געבונדען מיט אַ פּערזענליכער אוניע.

די קאָנפערענץ מיט'ן ענגלישען געזאַנדטען האָבען ביז איצט נישט געבראַכט קיין שום רע-זולטאַטען.

אַ קינאָ-שרפה.

בעלגראַד, 24 (אַטע) ביינאַכט, נאָכ'ן לעצטען סעאַנס, איז אויסגעבראָכען אַ שרפה אין איינעם פון די היגע גרעסטע קינאָ'ס. דער בנין איז אינגאַנצען פערברענט געוואָרען.

בעת דער רעטונגס-אַקציע זענען צוויי פייער-לעשער שטאַרק פערוואונדעט געוואָרען.

סענסאַצ. אַרעסט פון ליטווינאָוס ברודער

צוזאַמען מיט איהם זענען נאָך אַרעסטירט געוואָרען דער באַנקיר מאַרק יפה און ווילי ליבאָריוס.

פּאַריז, 24 (ספּ. טעל.) בשעתו האָט אָנ-געמאַכט נישט וועניג רעש די וועקסעל-אַפערע פון דעם יונגערען ברודער פון סאָוויעטישען פאָלקס-קאָמיסאַר פאַר אויסערליכע ענינים — ליטווינאָוו.

ליטווינאָוו דער יונגערער, האָט אַ געוויסע צייט פערנומען אַ פעראַנטוואָרטליכען פּאָסטען אין דער בערלינער האַנדעלס מיסיע. אין דער דאָ-זיגער צייט האָט ער אויסגעשריבען און דיס-קאָנטירט עטליכע וועקסלען אויף אַ סומע פון 200 טויזענד פונט שטערלינג. באַלד איז ליטווינאָוו אַוועק פון זיין פּאָסטען און זיך אַריבערגעצויגען קיין פּאַריז. די וועקסלען זענען דערווייל געוואָרען פעליג און שוין ביים ערשטען וועקסעל האָט די סאָוויעטישע מיסיע ערקלערט, אַז זי האָט קיינמאָל נישט בעפולמעכטיגט דעם ברודער פון דעם פאָלקס - קאָמיסאַר ליטווינאָוו אונטערצושרייבען וועקסלען.

ליטווינאָוו האָט געענטפערט, אַז די וועקס-לען האָט ער דיסקאָנטירט מיט'ן וויסען פון דער מיסיע און דאָס געלד האָט ער בשעתו איבערגע-געבען דעם פאָרשטעהער פון קאָמאינטערן אין אייראָפּע — וולאַדימיר טוראָוו אויף פּראָפּאַגאַנדע.

די בערלינער מיסיע האָט זיך געווענדעט אין געריכט. ביז מען האָט די אָנקלאַגע איבערגעשיקט פון בערלין קיין פּאַריז איז ליטווינאָוו נעלם גע-וואָרען. אין האָטעל וואו ער האָט געוואוינט האָט מען ערקלערט, אַז ער איז אַרויסגעפאָהרען און האָט נישט געלאָזט זיין אַדרעס.

מיט אַ פּאָר טאָג צוריק האָט זיך ליטווינאָוו אונערוואַרט אַליין געמאַלדען צום אויספאָרשונגס-ריכטער אַדיבער און געגעבען איינינע ערקלערונ-גען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער וועקסעל-אַפערע.

אַלס רעזולטאַט פון די ערקלערונגען איז אַרעסטירט געוואָרען ליטווי אָווו אַליין. אַ געוויסער מאַרק יאָפע, וועלכער איז געווען פערמיטלער צווישען ליטווינאָוו'ן און די דייטשע באַנקירען, און דער דייטש ווילי ליבאָריוס, וועלכער האָט אויך עפּעס אַ שייכות צו דעם ענין.

אַ פּאָר שעה נאָכ'ן אַרעסט איז פאָרגעקומען דער ערשטער פערהער פון דעם אַרעסטירטען ליטווינאָוו, אין קאַבינעט פונ'ם אויספאָרשונגס-ריכטער האָט שוין געוואַרט ליטווינאָווס אַדוואָ-קאַט. דער פערהער האָט געדויערט 30 מינוט. לויט די אינפאָרמאַציעס האָט ליטווינאָוו אויפ'ן פערהער קאַטעגאָריש ערקלערט, אַז ער האָט די וועקסלען דיסקאָנטירט לויט'ן בעפעהל פון דער בערלינער מיסיע. ער האָט קיין איין פעניג ביי דעם געשעפט נישט פערדינט, דאָס געלד האָט ער איבערגעגעבען טוראָווען אויף צו בעצאָהלען די אַגענטען פון קאָמינטערן, וועלכע אַרבייטען אין אייראָפּע. ליטווינאָוו דראָהט צו ענטדעקען אַלע סודות אין בעווייזען מיט וואָס פאַקטיש עס בע-שעפטיגען זיך די סאָוויעטישע האַנדעלס מיסיעס אין די פרעמדע לענדער. נאָכ'ן אויסהער האָט מען דעם אַרעסטירטען אָפּגעפיהרט אין טורמע אויף סאַנטע.

דער צווייטער ווערט אויסגעהערט יאָפע, ער דערצעהלט אייננפאַך, ווי ער האָט פערמיטעלט צווישען ליטווינאָוו'ן און די דייטשע באַנקירען.

דער אויסהער פון יאָפען און דעם דייטש ליבאָריוס דויערט אויך אַ שעה צייט און נאָכדעם ווערען אויך זיי ביידע אָפּגעפיהרט אין טורמע אויף סאַנטע.

אַדוואָקאַט דאַלינער בעמיהט זיך, אַז יאָפע און ליבאָריוס זאָלען בעפרייט ווערען אויף קויציע פאַר 200,000 פראַנק.

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער=קראַנקהייטען.
פּעטריקאָווער 10, טעל. 31-86
נעהמט אָן פון 8—9½ פריה און פון 3½—4½ נאָכמ.

Dr. med. St. Heinrich
POMORSKA 10, TEL. 47-67
ספּעצ. פון אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-לאַמפּען-שטראַהלען
נעהמט אָן פון 2—3 נאָכמ. און פון 4—7 אָוונט.

Dr. med. J. LUBICZ
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
קראַנקהייטען פון די ביינער, גלידער,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
איינענע פּראַצאַוניע פון קינסטליכע גליד(?)
...
עמפּפאַנגט פון 5—7 אין אָוונט.

Dr. Z. Rakowski
ספּעצ. פאַר אוירען, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען
סענאַטאָרסקער 9, טעלעפאָן 27-61
[illegible]

יידיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן און א. קאַמפּאַניעץ.
מיט'ן אָנטייל פון די ליבלינגס-אַרטיסטען בעריסאָווא, ראַבינאָוויטש און די בעקאַנטע פּרימאַדאָנאַ נאַדיאַ קאַרעני
היינט, דינסטאָג, דעם 25 טען, 4 נאָכמיטאָג צו ביליגע פרייזען צום 20 טען מאָל
„די חלומות פון ליבע"
אָפּערעטע אין 3 אַקטען מיט 25 נומ' געזאַנג און טענץ פון ליליען, רעזשי: ל. ראַבינאָוויטש.
מיטוואָך, דעם 26-טען, 4 נאָכמיטאָג צו ביליגע פרייזען
„די רומענישע חתונה"
אָפּערעטע אין 3 אַקטען מיט 25 נומערן געזאַנג און טענץ פון שור.
ראָל „זאַכאַר" – דער בעליבטער אַרטיסט א. קאַמפּאַניעץ, רעזשי: ל. ראַבינאָוויטש.
מיטוואָך, דעם 26-טען, 9 אַ זייגער אָוונט צום 4-טען מאָל
„הערצער צו פערקויפען"
אין 4 אַקטען מיט אַ פּראָלאָג פון ל. מלאך, רעזשיסירט פון י. ראַסאָוו.
מוזיק צו דער פּיעסע ספּעציעל געשריבען פון ל. זעלמאַן.
1-טע סצענע; געקויפט און בעצאָהלט; 2-טע: אַ בריוועלע דער מאַמע'ן; 3-טע: פאַר כל-נדרי; 4-טע: די מאַטראָזען וואָקכאַנאַליע; 5-טע: די שיף פון רוסלאַנד; 6 טע: דער קאַמף מיט די טמאים; 7-טע: פרויען-שוק; 8 טע: די גרינע געסט; 9-טע: די שוואַרצע ראַהען; 10-טע: הינטער די קוליסען; 11 טע: דער סקאַנדאַל אין טעאַטער. עס איז ספּעציעל אַנגאַזשירט געוואָרען דער בעוואוסטער טענצער מיעטשיסלאַוו הוקאַווסקי, וועלכער וועט טאַנצען פּוני גירלס.
נייע דעקאָראַציעס / רייכע אויסשטאַטונג / אַלע אַרטיסטען אין נייע קרעאַציעס.
ס'נעמט אָנטייל (לויט א. ב.) פּריען: בעזמאַן, באָריסאָווא, נאַדיאַ קאַרעני, מאַכאַראָווסקאַ, נערה, פּאָדערמאַן, קאַמפּאַניעץ. מענער: אַריעל, אייזענבערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, מאַטקאַוו, ניהויז, פּאָלאַנסקי, ישראל קאַמפּאַניעץ, ראַבינאָוויטש, ראַקאָוו.
אַדמיניס: ס. אַרנוואַלד. מוזיק. לייטונג: ל. זעלמאַן. בילעטען אין פילהאַרמאָניע-קאַסע.

זאַל פילהאַרמאָניע
20 נאַרוטאָוויטש 20
דאָנערשטאָג, דעם 27-טען דעצעמבער 8.30 אין אָוונט קומט פאָר אין זאַל פילהאַרמאָניע
אַ גרויסער פייערליכער אָוונט
לכבוד דעם גרויסען גאַסט, דעם בעריהמטען, פּאָפּולערען און בעליבטען העברעאיש-יידישען דיכטער
ז. שניאור
פּראָגראַם: ערשטער טייל: 1) רעד. י. אונגער – איינלייטונג און בעגריסונג, 2) דיכטער יצחק קאַצענעלסאָן – וועגען ז. שניאור. 3) ז. שניאור – „די שטרעמונגען אין דער נייע-העברעאישער און נייע-יידישער ליטעראַטור" –
צווייטער טייל: 1) די בערימטע ארץ-ישראל קינסטלערין מרים בערנשטיין-כהן וועט רעצי-טירען איינינע שאַפונגען פון דיכטער. 2) ז. שניאור – רעציטאַציעס און דעקלאַמאַציעס פון פאָלגענדע ווערק: 1) מ'שלאָגט תורים (הומאָריסטיש ...), 2) בערג-לידער (פון אַ גרויסער ...

דער איבערפאַל אויף די יודישע קאָלאָניעס.

אויב ס'איז אמת, וואָס מ'גיט איבער פון רינע אין נאָמען פון דער יודישער קאָמוניסטישער צייטונג, „דער שטערן", אַז פּויערים זענען בע־פאַלען צוויי יודישע קאָלאָניעס אין אוקראַינע און זיי צעראַבירט, סוז דאָס אַרויסרופען זעהר טר'יעריגע געדאַנקען וועגען דער זיכערקייט פון אַלע יודען אין סאָוועט־רוסלאַנד.

די בעציהונגען פון די אוקראַינער פּויערים צו די יודישע קאָלאָניסטען זענען קיינמאָל נישט געוועזען קיין צו פריינדליכע. זעהר אָפט איז געקומען צו רייבונגען צווישען דעם דאָרף און די אָנקומענדע יודישע קאָלאָניסטען. אַ סך פּויערים האָבען אויס־געדריקט זייער מורא פאַר דער יודישער קאָנקורענץ און אַ סך האָבען גלאַט געגלויבט, אַז ס'איז אַן־עבירה צו געבען יודען ערד. אַזוי גרוים איז געוועזען דער פּויערישער פּראָטעסט געגען דער בעזעצונג פון יודען אויף ערד, אַז פּרעזידענט קאַלינין פון סאָוועטען־פערבאַנד האָט געפונען פאַר נויטיג אַ־רויסצוגעבען וועגען דעם אַן עפענטליכע ערקלערונג, אין וועלכער ער האָט געזאָגט, אַז די ערד, וואָס יודען קריגען, טויג סאַי ווי נישט פאַר די פּויערים, ווייל דער באָדען מוז ערשט צוגעגרייט ווערען און דאָס מוז אָפּקאָסטען אַ שלל מיט געלט.

אַז אַ געפאַהר איז פערהאַן, אַז די אומצופרי־דענקייט פון די פּויערים מיט די יודישע שכנים זאָל אַמאָל אָנעמען דראָהענדע פאָרמען, איז דער־פאַר געווען אַנ'אָנגענומענע זאַך אין יודישע קרייזען, נאָר וואָס דען — מ'האָט זיך געטרייסט, אַז אַזוי ווי די סאָוועט־רעגירונג איז פעסט ענטשלאָסען נישט צו ערלויבען די מינדסטע אומרוהען קעגען די יודען, און אַ.ז.וו. ווי די פּויערים וועלען דאָך מורא האָבען איינצורייסען מיט דער סאָוועטען־מאַכט, וועלען זיי מוזען איינצוהמען זייערע יודענפיינדליכע אַפּעטיטען און לאָזען די יודען צו־רוה.

ווי ס'זעהט אָבער אויס, איז דער חשבון נישט אינגאַנצען קיין ריכטיגער. כאָטש ס'איז נישטאָ נאָך קיין שום אורזאַך צו גלויבען, אַז די סאָוועטען־רעגירונג איז איצט ווייניגער פעראינטערעסירט אין דער זיכערקייט פון דער יודישער בעפעלקערונג, איז אָבער פערהאַן גענוג גרונט צו גלויבען, אַז די פּויערים האָבען איצטער ווייניגער מורא פאַר דער סאָוועטען־מאַכט, ווי ווען עס איז פריהער. אויף אַזאַ אופן קאָן דאָך דער פערשאַרפטער סכסוך צווישען דער פּויערים־בעפעלקערונג און דער רעגירונג זיך אָפּרופען זעהר שטאַרק אויף דער זיכערקייט פון יודען איבער גאַנץ רוסלאַנד.

ס'איז צו האָפען, אַז דער דאָזיגער סכסוך, וואָס קאָן נאָך אויסגעהן צו יודישע קעפּ, וועט פאָרט לאַנג נישט דויערען, אַז אַנ'אויסגלייך וועט דאָך געפונען ווערען און אַז אַלץ וועט זיך אויסלאָזען ווי ס'בעדאַרף צו זיין.

נאָר דערווייל איז די יודישע לאַגע אין רוס־לאַנד טרויעריגער ווי געוועהנליך און יעדער בע־ריכט, וואָס קומט פון סאָוועטען־פערבאַנד, פילט אונז אָן מיט דערוואַרטונג.

ט.

פון דער „גביר'טע" צו דער „שפחה".

דער איבערגאַנג פון „הבימה" צו יודיש.

די „הבימה" נעהמט איבער צו יודיש און מאַכט איינציכען איהר רעפּיוז מיט אַ יודישער פאָרשטעלונג אין מאַנהעטען—אָפּערע־הויז. די „הבימה" האָט אָנ־געזויבען אַלס העברעאיש טעאַטער, און די צעהן יאָהר פון איהר עקזיסטענץ אין מאָסקווע איז עס געווען דער ערשטער און איינציגער העברעאישער טעאַטער אין דער גאַנצער וועלט.

בײַ די מעהרסטע „הבימה'ניקעס" איז העבּ־רעאיש נישט געווען קיין מיטעל צום ציל, נאָר אַ ציל פאַר זיך אַליין, איבערהויפּט בײַ צמח'ען, וועלכער איז אַ ליידענשאַפטליכער העברעער, און גלויבט אין דעם כח פון העברעאיש צו ווערען אַ לעבעדיגער בײַנאַמער פול־בלוטיגער אָרגאַניזם אויף דער ביה־נע, פונקט ווי אין לעבען.

די „הבימה" איז אָבער געקומען קיין אַמערי־קע, אויף וועלכער זי האָט געלעגט פיל ליכטיגע האָפענונגען. האָט פון די דאָזיגע האָפענונגען האָט זיך אויסגעלאָזען — איז יעדען בעקאַנט. די היגע ליבהאַרציגע העברעער וואָס שרייען, אַז זיי זענען גרייט צו לאָזען זיך אָפּשניידען די רעכטע האַנט פאַר דער העברעאישער קולטור און כיכיקען מיט אַ בטול־געלעכטערל ווען מען רעדט וועגען יודיש, זיי זענען געשטאַנען אין אַ זייט און קיין פינגער נישט אויפגעהויבען ווען די „הבימה" האָט זיך גע־מאַטערט און געראַנגעלט און סוף כל סוף זיך גע־מוזט אינגאַנצען אויפלייזען.

די דאָזיגע ליבע יודען וועלען מן־הסתם פערך־קרימען מיט דער נאָז, ווען זיי וועלען לייענען די נייעס, אַז די „הבימה'ניקעס" הויבען־אָן שפּילען אין יודיש און זוכען רעטונג און אויפלעבונג בײַ דער „שפחה"... די וואָס נייסען אָבער וועלכע פיינע קינסטלערישע כחות די היגע „הבימה" פערמאָגט, און וואָס האָבען מיט טיפען בעדויערען צוגעקוקט ווי די דאָזיגע כחות נעהמען דאָ לאיבוד און ווערען צורונען אין דעם קאַלטען, גרויסען רוים פון היגען לעבען, וועלען פערגעסען זייערע סענטימענטען און בעציהונגען צו יודיש און העב־רעאיש, לאָזען אין אַ זייט דעם נאַרישען און פרוכט־לאָזען שפּראַכען־קאַמף, וואָס געהט אָן בײַ אונז, און פרעהען זיך מיט'ן גאַנצען האַרצען, וואָס די „הבימה" האָט ווידער אויפגעלעבט.

די „הבימה" געהט מאַכען איהר רעביוט אין יודיש אין דעם בעקאַנטען קאָמיש־מוזיקאַלישען שפּיל „פּרינצעסין טוראַנדאָט". פאַרוואָס איז דער אויס־וואַהל געפאַלען גראָד אויף דער דאָזיגער אַלטער, נישט יודישער פּיעסע און נישט אויף אַ דראַמאַ־טישער שאַפונג פון יודישען רעפּערטואַר? איך האָב געשטעלט די דאָזיגע פראַגע עטליכע פון די „הבימה"־שוישפּילער און זיי האָבען מיר אויף דעם געענטפערט: ערשטענס, ווייל מיט „טוראַנדאָט" געהען זיי אויף אַנ'אַ ס'געטראָטענעם וועג. די דאָ־זיגע פּיעסע איז אויפגעפיהרט געוואָרען פון זייער לערער און אינספּירירענדיגען גייסט וואַכטאַנגאָוו, וועלכער האָט די דאָזיגע כינעזישע מעשה'לע פער־וואַנדעלט אין אַנ'אייגענאַרטיג־וואונדערליכען קונסט־שפּיל פול מיט כשוף'דיגען פאַרב־געמיש, פייערווערק, פּיראָטעכנישע איינפאַלען און גייסטרייך־פינקלדיגער קונדס'עריי.

צווייטענס, ווילען די „הבימה'ניקעס" געבען דורך „טוראַנדאָט" אַן ענטפער צו די, וואָס בעד־שולדיגען זיי אין איינזייטיגען שפּיל, אין מאַנגעל פון פערשידענאַרטיגקייט און קאָלירענדיגקייט אין זייער ביהנע־קונסט. אין טעאַטער־קרייזען האָט מען געקאָנט הערען, אַז די „הבימה" איז צוגעפּאַסט בלויז צו וואָ געוויסען זשאַנר, אַז איהר כח ליגט אין פּיעסען, וואָס האָבען נישט צו טון מיט דעם היינט, מיט דער ווירקליכקייט, אַז דער רעפּערטואַר פון דער „הבימה" בעשטעהט מערסטענס פון ביבלישע שאַ־פונגען, וואו דער טאָן איז אַ שווערפאַליגער, ביבליש־פּאַראַדנער, וואָס געהט אָפּטמאָל איבער אין מע־לאָדעקלאַמאַציע, און אַז די ביהנע־פּלאַסטיק פון די „הבימה"־שוישפּילער איז דערפאַר אַ פּראָסטיגע, עס פּולסירט נישט אין דער האַנדלונג און אין די בע־וועגונגען מיט רויט־בלוטיג לעבען. די סיבה פון דעם זאָל געוועזען זיין, חוץ דעם איינזייטיגען רעפּערטו־אַר פון דער „הבימה", אויך די שפּראַך.

מיט „טוראַנדאָט" ווילען אָבער די שוישפּילער פון דער „הבימה" בעווייזען, אַז זיי זענען אויך פעהיג אויף בליצינען שפּיל, אויף קאָכיגער שטיפערישקייט, אויף לוסטיגער, רעגענבויגיגער שקאָצעריי.

„טוראַנדאָט" — די פערצייטיגע, שטיפעריש שאַפונג פון דעם איטאַליענער גאָצי, מיט וועלכער ס'הויבט זיך אָן די „רעלאַרטע"־בעוועגונג אין טעאַ־טער, גיט די „הבימה'ניקעס" אומבעגרעניצטען רוים פאַר דעם אַלעמען. „טוראַנדאָט" איז אַ קלוג, פינ־קעלדיג מעשה'לע, אַ פאַנטאַסטישער געמיש פון גע־זאַנג און שפּאַס, דער ריאַלאָג שפּריצט מיט פקחות, מיט שאַרפזין, און דער עיקר — די האַנדלונג לאָזט די שוישפּילער פויגלפריי, גיט זיי שוואונגספולען רוים, זיי ווערען נישט געצוימט פון אויסגערעכענטע, פאָראויסבעשטימטע דראַמאַטישע פערוויקלונגען און סיטואַציעס, נאָר זיי קאָנען טאָן וואָס זיי ווילען, זינ־גען, לאַכען, טאַנצען, אומשפּילען זיך מיט פאַרביגע באַלאָנען און שאַפען אומיטעלבאַר אַ כשוף'דיגע ביהנע סימפאָניע, אין וועלכער וואָרט און קלאַנג גיסען זיך האַרמאָניש צוזאַמען.

די „הבימה'ניקעס" נעהמען די דאָזיגע ביהנע־סימפאָניע בעשאַפען אין דער יודישער פאָרשטעלונג פון „טוראַנדאָט". זיי נעהמען העלפען אין דעם דער בעריהמטער מאַלער באָריס אַניספעלד, וואָס האָט געמאָלען דעקאָראַציעס פאַר איינינע פון די בעסטע אָפּערעס אין מעטראָפּאָליטאַן הויז, און פּראָפעסאָר שוואַב, אַ בעקאַנטער מוזיקער און קאָמפּאָזיטאָר, וואָס האָט קאָמפּאָנירט ספּעציעלע מוזיק פאַר דער פאָרשטעלונג. די פאָרשטעלונג ווערט רעזשיסירט פון גלאַנאַלין, וועלכער איז אין רוסלאַנד בעטראַכט גע־וואָרען פאַר אַנ'אויסגעצייכנטען רעזשיסאָר מיט אַנ'איינענעם צוטריט צו דער ביהנע. גלאַנאַלין האָט געגעבען „טוראַנדאָט" אַ גאַנץ אַנדערשריגע אינטער־פּרעטירונג. ער האָט אַריבערגעטראָגען די האַנדלונג פון כינע קיין עגיפּטען כדי צו געבען דער פּיעסע מעהר יודיש־אָריענטאַלען קאָלאָריט. דער פּרינץ אין „טוראַנדאָט" וועט זיין בעקאַנט אַלס דער פּרינץ פון יהודה, די צוויי קאָמישע כאַראַקטערען וועלען טראָגען די נעמען „דער תם און דער חכם". „טוּ־ראַנדאָט" וועט אויף אַזאַ אופן אַרויסקומען בײַ די הבימה'ניקעס אַלס יודישע שאַפונג.

עס איז אויך וויכטיג צוצוגעבען, אַז אויב דער ערשטער אויפטריט פון דער „הבימה" אין יודיש וועט זיין ערפאָלגרייך, וועט די דאָזיגע אויס־געצייכענטע קינסטלער־געזעלשאַפט געבען דערנאָך אַ גאַנצע רייה פון יודישע פאָרשטעלונגען אין ניו־יאָרק און אין אַנדערע שטעט. די „הבימה", וואָס האָט אַריינגעטראָגען נייע קינסטלערישע, ווערטען אין טעאַטער און האָט אַרויסגערופען די בעוואונדע־רונג פון דער נישט־יודישער ביהנע־וועלט, קאָן ווערען אַ וויכטיגער פאַקטאָר אין יודישען טעאַטער.

מ. דאַן.

די יודען אין אַמעריקאַ.

אַ געשפּרעך מיט דר. א. קאַראַלניק.

מיר בעקומען פערשידענע גרוסען פון אַמע־ריקע. פערשידענע יודישע טוער קומען צו אונז פון דאָרט. יעדער ברענגט זיין גרוס, זיין איינדרוק.

אָבער אַ ברייט בילד פון דאָרטיגען יודישען לעבען, אַ טיף אַריינדרינגען אין די ענדערונגען און איבערלעבענישען, וועלכע דאָס אַמעריקאַנער יודענ־טום מאַכט דורך, אַ בילד פון די אומוואַנדלונגען פון דער יודישער גייסטיגקייט, פון דער יודישער וועלט־אַנשויאונג, פון אונזערע אָפּשוואַכונגען און פערשטאַרקונגען — פון דעם אַלעמען, וואָס נאָר דער טיפער, אַנאַליזירענדער בעאָבאַכטער קאָן דער־זעהן און דערפיהלען, האָבען מיר זעהר ווענטען.

מיר האָבען דעריבער אויסגענוצט די געלעגענ־הייט, וואָס דער געשעצטער ניו־יאָרקער פּובליר־ציסט דר. אַ. קאָראַלניק איז געווען עטליכע טעג אין פּאַריז, מיר האָבען געבעטען דעם דר. קאָראַל־ניק צו געבען אונז אַנ'אַלגעמיינעם בילד פון'ם אַ־מעריקאַנער יודענטום.

* * *

דאָס אַמעריקאַנער יודענטום לעבט איצט איי־בער אַן'איבערגאַנגס־פעריאָד. דער אַלטער דור טראָגט זיך אָפּ, סיי גייסטיג סיי פיזיש. עס איז פשוט אַ ביאָלאָגישע ערשיינונג. מען שטאַרבט אויס. עס האָט זיך אָפּגעריבען דער אַמאָליגער גלאַנץ פון יודישען לעבען.

אַמאָל איז דאָך דאָס יודישע לעבען אין אַמע־ריקע געשטאַנען אויסערהאַלב דעם אַמעריקאַנער לעבען און האָט קיין שייכות מיט דעם אַמעריקאַ־ניזם נישט געהאַט. מען איז נאָך געווען ראַדיקאַלען. רעוואָלוציאָנערען, געלעבט נאָר אין אַנ'אַנדערער אַטמאָספערע, געהאַט רוסלאַנד פאַר די אויגען, נישט געהאַט קיין פערבינדניש מיט דער טעגליכער אַמעריקאַנער ווירקליכקייט און וואָס ווייניגער מען איז פערבונדען מיט דער ווירקליכקייט, אַלץ מעהר אידעאַליסטיש איז מען.

פיל יאָהרען זענען דורך, אַמעריקע איז גע־וואָרען גרויס, שטאַרק און רייך. דאָס אַמעריקאַ־נער יודענטום איז מאַטעריעל אויסגעוואַקסען, די מענשען זענען עלטער געוואָרען, מען האָט אָנגע־הויבען צופּאַסען זיך צו אַמעריקע און דערווייטערט זיך פון'ם אַלגעמיינעם יודענטום. איצט האָט דער דורכשניטליכער יוד אין אַמעריקע פערלוירען דעם אינטערעס פאַר אייראָפּע.

כ'האָב מיך — זאָגט דר. קאָראַלניק — גאָר גאָהענט צוגעקוקט צו דער לעצטער ערשיינונג, איך בין אַליין געווען דער פּאָרזיצענדער פון דער פעדעראַציע פון אוקראַאינישע יודען אין אַמעריקע. מיר זענען געווען אַ גרופּע צו שטיצען יודען אין אוקראַאינע און בכלל אויפהויבען די יודישע קול־טור אין אַמעריקע גופא. ליידער האָב איך געמוזט רעזיגנירען פון דער אַרבייט, פשוט, יודען אינטע־רעסירען זיך מעהר נישט מיט אייראָפּע, דאָס אַמע־ריקאַנער יודענטום טיילט זיך אָפּ פון'ם אַלגעמיי־נעם יודענטום.

די קינדער ווערען אַמעריקאַניזירט. די שפּראַך — פערענגלישט. די קינדער האָבען שוין אַנ'אַנ־דערע וועלט־אַנשויאונג אַנ'אַמעריקאַנישע, מיט איהרע מעלות און מיט איהרע חסרונות. ווילען די עלטערען נישט זיין פרעמד אָדער פיינדליך צו די קינדער, פאַסען זיי זיך אויך צו צו די נייע לע־בענס־פאָרמען.

* * *

יאָ, די עלטערען האָבען אַ סך מקריב געווען, כדי צופּאַסען זיך צו די קינדער. אַמאָל איז כמעט יעדער יודישער עמיגראַנט געווען אַ סאָציאַליסט, אַ רעוואָלוציאָנער.

אינ'ם בעגריף פון אַמעריקאַנער איז אָבער ראַ־דיקאַליזם נישט אַזאַ מעלה. ווילען די עלטערען נישט זיין נענען זייערע אַמעריקאַנער קינדער און זיי בעד־האַלטען ממש זייער ראַדיקאַליזם.

פערקעהרט, מען קען איצט זעהן אַ גרויסע טענ־דענץ צו רעליגיעזע פאָרמען. מען בויט גרויסע שוהלען, שעהנע ישיבות און די געלד־געבער רעד־נער זענען רוקא אַמאָליגע ראַדיקאַלען.

פאַרוואָס? — ווייל אַמעריקע פערלאַנגט עס און אין אַמעריקע קען דער מענש נישט זיין אַליין. ער מוז בעלאַנגען צו עפּעס אַ גרופּע, זיין אָנגע־שלאָסען אָן אַ סעקטע, אָן אַ רעליגיע. איז ער אַ קריסט, מוז ער זיין אַ פּרעזביטעריאַנער, אַ קאַטוי־ליקער. איז ער אַ יוד, דאַרף ער זיין אָנגעשלאָסען אָן אַ שוהל. אַזוי פאָדערט אַמעריקע און די אַמע־ריקאַנישע ערציהונג. און עס ענטפערען אַמאָליגע סאָציאַליסטען און אַפילו געוועזענע אַנאַרכיסטען:

— מיר בויען שולען פאַר די קינדער. מען מוז זיי געבען אַ געוויסע ערציהונג, געבען מיר זיי אַ יודישע.

* * *

די יודישע שפּראַך ווערט אַנגליזירט. דאָס יו־דישע לעבען, די וועלט־אַנשויאונג ווערט אַמערי־קאַניזירט. מיר, געוויסע גרופּען פיהרען אָן אַ קאַמף פאַר פערהאַלטען דאָס יודישע. מיר יודאַאיזירען, אָבער צי וועט עס העלפען?

אמת, עס זענען דאָ נאַציאָנאַלע שולען. אָבער קליין אין פערגלייך מיט דער אַלגעמיינער צאָהל פון דער יודישער שול־יוגענד. און עס איז אַ גרו־סע, מערקווירדיגע, טראַגישע ערשיינונג, וואָס פון דעם באָדען גופא, פון אַמעריקע אַליין וואַקסט נאָך נישט פאַר אונז. ווייל די נייע יונגע פּאָעטען, די יונגע שרייבער זענען דאָך נישט קיין דאָרטיגע, דאָס זענען אַן' צוגעקומענע עמיגראַנטען — אָבער אין בעסטען פאַל נאָך יונגערע, נאָך פריהער געקו־מענע.

* * *

דער קאַמף פאַר יודיש איז נישט קיין ספּעצי־פיש־אַמעריקאַנישער. אין דער גאַנצער יודישער וועלט קומט פאָר דער קאַמף. פריינד זשיטלאָווסקי מיינט, אַז מען קען מיט יודישיזם ראַטעווען די יודישע קולטור.

קיין קולטור קען מען בכלל נישט ראַטעווען, קיין שפּראַך אויך נישט. דאָרט האַלט מען סוגען פאַרדאַן סאָטיווען, אַז אַ שפּראַך זאָל פערשווינדען, וועט מען זי נישט ראַטעווען. די פאָרם איז נישט די הויפּט־זאַך. דער עיקר איז דאָס אינערע. עס איז נישט פאַר יודישקייט די פראַגע „ווי אַזוי"? — עס האַנדעלט זיך מעהר אין „וואָס"?

* * *

און אָט דער „וואָס" — די פראַגע פון „וואָס פאַר אַ אינהאַלט?" איז איצט די אָנגעוועהטאָג־סטע. אַמאָל האָט דאָס יודענטום אין אַמעריקע גע־האַט אַנ'אינהאַלט, אָבער אָהן פאָרמען. היינט האָט עס פאָרמען — נאָר אָהן אינהאַלט.

ווייל די גאַנצע רעליגיעזע־טענדענץ בײַ דער יודישער יוגענד איז בלויז אַ שטרעבונג צו פאָר־מען. עס טרעפט אָפט, אַז יודישע פאַמיליעס הויבען פּלוצלונג, נאָ לאַנגע יאָהרען אָן צו פּראַווען יכים־טובים. דער ענטפער איז שטענדיג: די קינ־דער ווילען זיין יודען.

דאָס איז זיכער אַ רעזולטאַט פון אַנ'אינערלי־כער אומרוהיגקייט. אָבער [illegible] איז עס אַ שטרעבונג צום רעליגיעזען צערעמאָניאַל, צו דער אויסערליכער טראַדיציע, צו דער פאָרם.

און עס ווערט איצט געפיהרט אַ קאַמף — קלאָר צי אומקלאָר — פאַר צופּאַסען די פאָרם צום אינהאַלט.

* * *

קיין פּאָליטישען קאַמף פיהרט דאָס אַמערי־קאַנער יודענטום נישט. עס עקזיסטירט נישט קיין פּאָליטישע יודישע פראַגע אין אַמעריקע. [illegible]

(ווייטער ווען דינסטאָג זייט).

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאַנאַ 43. טעל. 41-32

ספּעציאַליסט פאַר הויט, וועגערישע און [illegible] קראַנקהייטען. [illegible]

(האַר־אַוסטאל)

נעהמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוונט

Dr. med. I. WAJNBERG

CEGIELNIANA 47, tel. 26-02

[illegible]

צוריקגעקעהרט.

Dr. med. STUPEL

.12 Szkolna 12.

[illegible]

נעהמט אָן פון 6 ביז 9 אין אָוונט.

נייער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט

25 דינסטאג — יב טבת תרפ"ט

דעצעמבער

זון-אויפגאַנג 7.44
זון-אונטערגאַנג 3.28

דער ברודער איז שולדיג אין איהר שאַנד

ווי אַזוי אַ אָרים יודיש-מיידעל איז אַריינגעפאַלען אין אַ שאַנד-הויז. — האַרצרייסענדע איבערלעבניש פון איהר אַלטע מוטער.

אַ האַרצרייסענר געשריי האָט איבערגעריסען דעם טומעל און גערודער פון דער בית-דין-שטוב. אַ יודענע אייגגעהילט, געבויגען אין דרייען, פערהילט אין אַ פייטשעלע איז געשטאַנען ביי דער טיר, זיך געקלאַפּט מיט די פויסטען אין קאָפּ און יאָמערליך געוויינט:

— מיין אָרים קינד, וואָס איז פון איהר געוואָרען, ראַטעוועט זי, גיט אַן עצה, וואָס זאָל איך איצט טון?

און כליפּענדיג, שלינגענדיג אַ טרעהר נאָך אַ טרעהר, הויבט די פרוי אָן צו דערצעהלען איהר גרויס אומגליק. און איהר אומגליק איז ווירקליך גרויס און טרויעריג. אָבער לאָזען מיר לאָזען די פרוי אַליין דערצעהלען;

זי איז פון לוטעמאָו, אַ שטעטעל הינטער שעראַדז, אַן אַלמנה נאָך אַ קצב, וועלכער איז ביים לעבען געווען אַ גרויסער אָרימאַן, נאָך זיין טויט איז די אלמנה געווען נאָך מעהר פעראָרימט און ממש נישט געהאַט מיט וואָס צו ערנעהרען איהר זוהן און טאָכטער.

בעת דער קצב שלמה אָררינאַנס, פון לוטעמאָו, איז מיט 4 יאָהר צוריק געשטאָרבען, איז דער זוהן חנא אַלט געווען 17 יאָהר און די טאָכטער סימה, 15 יאָהר. חנא האָט זיך בעשעפטיגט מיט צוהעלפען דעם פאָטער אין דער יאַטקע, אָבער ווען די יאַטקע איז געוואָרען אויס יאַטקע, איז חנא געוואָרען אויס העקער און וואו צו פעררינען אַ גראָשען איז נישט געווען, חנא, וועלכער האָט געהערט צו די וואוילע יונגען אין שטעטעל, האָט זיך שנעל מישב געווען און איז אַוועק קיין אויסלאַנד, צוערשט איז ער געווען אַ שטיק צייט אין דייטשלאַנד אָבער ווען ער איז פון דאָרט אויסגעוויזען געוואָרען איז ער אַוועק קיין בעלגיען און דער שטאָט אַנטווערפען.

די ערשטע צייטען האָט גיטעל אָררינאַנס פון איהר זוהן בכלל קיין בריף נישט בעקומען און זי האָט אַפילו נישט געוואוסט, וואו ער געפינט זיך, זי אַליין מיט דער טאָכטער סימה האָבען זעהר שווער געאַרבייט און געהאָרעוועט אויף פערשידענע מערק, כדי צו געפינען די בירנע חיונה. מיטאַמאָל האָבען אָנגעהויבען צו קומען פון חנא'ן בריף מיט פאָטאָגראַפיעס, דער זוהן האָט געשריבען, אַז ער האָט בעקומען אַרבייט ביים בייטעל-פאַך און פערדינט זעהר גוט, וואָס ווייטער אין אַ בריף אַלץ מעהר האָט חנא אָנגעהויבען זאָרגען פאַר זיין שוועסטער סימה און איינמאָל אַפילו איהר אין אַ בריף אַריינגעלעגט 20 פראַנק, מיטאַמאָל איז אָנגעקומען אַ בריף פון חנא'ן מיט געלד און אַ פאָרשלאָג, אַז סימה זאָל קומען קיין אַנטווערפען, וואו ער וועט פאַר איהר געפינען אַ שטעלע און זי וועט פערדינען און אין אַ צייט אַרום וועלען זיי קענען אויך אַראָפּנעהמען קיין בעלגיען זייער מוטער.

גיטעל איז אַפילו נישט געווען אַזוי שטאַרק ענטציקט פון דעם פּלאַן, די פערספעקטיווען, אַז זי זאָל בלייבען איינע אַליין וענען נישט געווען קיין פרעהליכע, אָבער וואָס טוט נישט אַ מאַמע פאַר דעם גליק פון איהרע קינדער, בעזונדערס פון איהר איינציגע טאָכטער.

— וואָס מ'שטיינס געזאָגט — האָב איך מיר געטראַכט — וועט פון איהר ר אָווערען? שטענדיג מאַטערען זיך, האַלב הונגעריג, אָפּגעריסען, אָפּגעשליסען און ווענען קיין תכלית, ווענען תהוגה-האָבען קען מען אַפילו נישט ח.ומ'ן.

ניטעל האָט סוף כל סוף מסכים געווען, אַז סימהלע זאָל פאָ רען צו איהר עלטערען ברודער קיין בעלגיען. סימהלע איז אַוועקגעפאָהרען, פערשטעהט זיך אונלעגאַל, קיין אויסלאַנד, זי האָט געהאַט גרויסע צרות אויף די גרעניצען, אָבער דאָך איז זי אַל איבערגעקומען און מיט אַ יאָהר צוריק אָנגעקומען קיין אַנטווערפען צו איהר ברודער.

קיין בּאַסענרע אַרבייט האָט זיך פאַר סימהלען אַלץ נישט געמאַכט, אָבער עס האָט איהר ביי איהר ברודער גאָרנישט געפעהלט: צו עסען און צו טרונקען און אַפילו אַן אַנשטענדיג קליידעל אָנצוטון. דאָס איז געווען דער אינהאַלט פון די ערשטע בריף, וואָס גיטעל האָט בעקומען פון איהר טאָכטער, דערנאָך איז אַלץ שטיל געוואָרען און קיין ידיעה איז מעהר נישט געווען. די אָרימע פרוי האָט זיך די פינגער אָנגעשריבען, די אויגען אויסגעוויינט, אין די צייטונגען געשריבען, צום אַנטווערפענער רב, אָבער קיינער האָט איהר לייזער נישט געענטפערט. מ'האָט נישט ווענען חנא'ן און נישט ווע.ען סימה אָררינאַנס נישט געוואוסט. זי האָט אָבער אַלץ גערעכענט, אַז אַלץ איז נאָר אַ צופאַל און יעדען טאָג אויסגעקוקט דעם בריפטרעגער, וועלכער זאָל דער אומגליקליכער פרוי ברענגען אַ בריף פון איהרע צוויי געליבטע קינדער.

אָבער פלוצים איז איהר ווי אַ דונער אַראָפּ פון הימעל די ידיעה, וועלכע ס'האָבען איהר געברענגט עטליכע לוטעמאָווער איינוואוינער, אַז זיי האָבען סימה'לע געזעהען אין לאָדז ביי זעהר אויסטערלישע אומשטענדען.

די עטליכע לוטעמאָווער, וואָס זענען געווען אין לאָדז האָבען דערצעהלט און פערזיכערט, אַז זיי האָבען געזעהען סימה'לע זיך דרעהען אויף איינע פון די באַלוטער גאַסען אַלס... גאַסען-פרוי.

מען קען זיך פאָרשטעלען דעם איינדרוק, וואָס די ראַזיגע ידיעה האָט געמאַכט אויף דער אָרימער גיטעל אָררינאַנס. זי איז גלייך אַוועק קיין לאָדז און אָנגעהויבען צ ווכען איהר סימה'לען דאָרט, וואו מ'האָט איהר געשילדערט. זי האָט נישט לאַנג געדאַרפט צו וואַרטען און שוין אין ערשטען אָוונד, האָט זי דאָרט געטראָפען איהר סימה'לען, טאַקע איהר סימה'לען, וואָס איז מיט אַ יאָהר צוריק אַוועקגעפאָהרען קיין בעלגיען צו איהר זוהן, דאָס איז געווען דעם פערגאַנגענעם דאָנערשטאָג, גיטעל איז צוגעלאָפען צו איהר טאָכטער, זי אָנגעכאַפּט ביים מאַנטעל און אָנגעהויבען צו וויינען;

— וואָס טוסט דו דאָ? וועלכעס אומגליק האָט דיך ד אַהערגעבראַכט, קום מיט מיר אַהיים!

אין גאַס איז געוואָרען אַ טומעל, ס'האָט זיך צונויפגעזאַמעלט אַ גרויסער עולם און ס'וואָלט זיכער געקומען צו אַ גרויסען סקאַנדאַל, ווען נישט עטליכע מענשען, וועלכע האָבען סימה'לען צוזאַמען מיט איהר מוטער אַריינגענומען אין אַ טויער און דאָרט האָבען זיך די מאַמע מיט דער טאָכטער אַ ביסעל אַדורכגעשמועסט.

סימה האָט אויף דער שנעל דערצעהלט, אַז ווען זי איז געקומען קיין בעלגיען איז איהר די ערשטע צייטען געווען גאַנץ גוט און איהר ברודער האָט איהר נישט געוואַלעוועט פון אַלעם גוטען און אַלץ איהר געגעבען גוטע האָפנונג, אַז ער וועט איהר פערשאַפען אַרבייט און ס'וועט איהר זיין גוט. אַזוי איז אַוועק אַ צוויי חדשים, אין איין שעהנעם טאָג איז חנא אַרויס פון שטוב און בכלל נישט מעהר צוריקגעקומען. זי האָט געוואַרט אַ טאָג, צוויי, דריי, אַ וואָך, אַ חודש, אָבער ווי אַ שטיין אין וואַסער אַריין, חנא איז נישט געווען, זי האָט געמאָלדען דער פּאָליציי, אָבער אויך אומזיסט, זי ווייסט עד-היום נישט וואו ער איז אַהינגעקומען. די ערשטע צייטען האָבען איהר געגעבען אויף חיונה חנא'ס בעקאַנטע אויף רחמנות צו איהר, אָבער וואָס ווייטער אַלץ שוואַכער איז די הילף געוואָרען ביז זי האָט אינגאַנצען אויפגעהערט.

סימה איז געבליבען אויף דער גאַס. און ס'טרעפען זיך שוין אומעטום אַזעלכע לייט, וועלכע זענען גרייט צו „העלפען" מיידלעך, וואָס געפינען זיך אין עלענד און נויט.

פון דעם קורצען געשפרעך האָט זיך גיטעל דערוואוסט, אַז סימה איז אַריינגעפאַלען אין אַ שאַנד-הויז אין אַנטווערפען און איז דאָרט געווען עטליכע חדשים, זי האָט אָבער נישט געהאַט איהרע פּאַפּירען אין אָרדנונג, ווייל זי איז געקומען קיין בעלגיען אונלעגאַל און די בעלגישע מאַכט האָט זי אָנגעהויבען צו רודפ'ן, אַזוי איז זי געצוואונגען געוואָרען צו פערלאָזען בעלגיען און איז צוריקגעקומען קיין לאָדז, וואו זי פערנעהמט זיך ווייטער מיט איהר שענדליכער פּראָפעסיע.

אויף דעם געבעט פון איהר מוטער, אַז סימה זאָל צוריק אַהיימגעהען, האָט זי געענטפערט, אַז די מוטער זאָל אויף צומאָרגענס קומען וועט זי איהר געבען אַן ענטפער,

די מוטער איז אַוועק מיט אַ צובראָכען געמיט און מיט האַרצקלאַפּעניש געוואַרט אויף דעם מאָרגענדיגען טאָג.

די מוטער איז געקומען אויף צומאָרגענס, געשטעלט זיך אין דעמועלבען טויער, אָפּגעשטאַנען אַ גאַנצען אָוונד סימה איז נישט געקומען, גיטעל איז אַוועק דאָרט אַהין שבת אָוונט, סימה האָט זיך נישט בעוויזען, דאָס זעלבע איז געווען אויך זונטאָג.

נעכטען איז גיטעל אָררינאַנס געקומען אין ראַבינאַט, זיך אַוועקגעשטעלט ביי דער טיר, געקלאַפּט מיט די פויסטען אין קאָפּ אַריין און יאָמערליך געוויינט.

— גיט מיר אַן עצה אין מיין גרויסען אומגליק, וואָס זאָל איך טון, ווי אַזוי איך זאָל צוריקבעקומען מיין טאָכטער.

דער פרויס ערצעהלונג האָט געמאַכט אויף די אָנוועזענדע אין בית-דין-שטוב אַ ערשיטערנדען איינדרוק, אָבער אויפ'ן אָרט האָט מען איהר גאָר נישט געקענט העלפען, די איינציגע עצה, וואָס מ'האָט איהר געקענט דערווייל געבען איז געווען, אַז זי זאָל זיך ווענדען צום זיטליכקייטס-אַמט און זיך דערוויסען אויב איהר טאָכטער איז נישט פערעגיסטרירט און ווייטער זאָל זי זיך ווענדען צום פרויען-שוץ-פעראיין נאָך אַן עצה.

—:0:—

די אויסשטעלונג פון ראָמאַן ראָזענטאַל.

ווי מען אינפאָרמירט אונז, געהט די אויסשטעלונג פון דעם היגען קינסטלער ראָמאַן ראָזענטאַל, אין די פאָדער-זעלער פון „גראַנד-קינאָ" אַדורך מיט גרויס ערפאָלג. די אויסשטעלונג ווערט זעהר גוט בעזוכט און עס זענען אויך אויספערקויפט געוואָרען איינינע גרעסערע בילדער. די אויסשטעלונג וועט נאָך דויערן אַ קורצע צייט, נאָכדעם וועט זי איבערגעפיהרט ווערען קיין אויסלאַנד.

פאָרלעזונג פון ד"ר. א. פערלמאַן וועגען יודישער מוזיק

היינט דינסטאָג, 8,30 אָוונד קומט פאָר אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע (צעגעלניאַנאַ 4) אַ פאָרלעזונג פון ד"ר. פערלמאַן וועגען יודישע מוזיק.

דער אַריינגאַנג איז פריי.

bieli i udelikatnia cerę
J. & S. Stempniewicz · Poznań

קלישען
פאַר דרוקערייען, פערלאַגען און רעקלאַמען
פערטיגט אויס
WYTWÓRNIA KLISZ „GALWANO" PIOTRKOWSKA 101 TEL. 57-66

זאַל פילהאַרמאָניע

היינט, דינסטאַג, ד. 25. דעצ. ד. י., 8.30 אַ זייגער אָוונד

פייערליכער יובילעאום-קאָנצערט

געווידמעט דער 40-יעהריגער אַרטיסטישער טעטיגקייט

פון וועלט-בעריהמטען יוד. אָפּערן-זינגער, אַרטיסט פון געוו. קייזערל. פעטערבורגער אָפּערע,

מייסטער פון יודישען פאָלקס-ליד

יוסף ווינאָגראַדאָוו

עס נעהמען אויך אנטייל:

לילי האַקאָווסקאַ — בעקאַנטע וויאָלין-קינסטלערין

יעקב הירשפעלד — דירעקטאָר פון דער ווארשאָווער אָפּערע

אין פּראָגראַם: די שענסטע אָפּערן, אַריעס, ראָמאַנסען, יוד. פאָלקס-לידער.

בילעטען צו בעקומען ביי דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע-זאַל.

אויטאָ-קאַטאַסטראָפע.

שאָפער דער'הרג'עט און צוויי פּאַסאַזשירען שווער-פערוואונדעט.

פּהערנעכטען אין אָוונד איז אויף דעם שאָסע צווישען אוניעיאָוו און פּאַדעמביץ פּאָרגעקומען אַ צוזאַמענשטויס פון אַ פוהר מיט אַן אויטאָ.

די פאָלגען פון דעם צוזאַמענשטויס זענען געווען שרעקליכע: סיי די פוהר, סיי דער אויטאָ זענען אויף שטיקער צושמעטערט געוואָרען, ביידע פערד פון דער פוהר דער'הרג'עט. אין אויטאָ איז דער'הרג'עט געוואָרען דער שאָפער און שווער-פערוואונדעט געוואָרען צוויי פּאַסאַזשירען. פון דער שרעקליכער קאַטאַסטראָפע איז כמעט על פי נס, אָהן שאָדען אַרויס דער פוהרמאַן קאַציאַלעק. ער דערצעהלט, אַז דער אויטאָ איז מיט'ן גאַנצען אימפּעט אַרויף אויף דער פוהר, וועלכע ער האָט געפיהרט מיט חזירים. עס האָט איהם מאָמענטאַל אַרונטער אָפּגעוואָרפען און ווען ער איז צו זיך געקומען, האָט ער דערזעהען דעם גרויסען אומגליק.

אונטער די רעדער פון צוג

עהערנעכטען אַרום 4 אַ זייגער בייטאָג האָט מען אויף דער באַהן-ליניע אונטער פּיעטרקאָוו געפונען אַ פערבלוטיגטען מיט אַ צוהאַקטען קאָפּ דעם אָנגעשטעלטען אויף דער באַהן-סטאַנציע אַנטאָני גראַבאָרטשיק. ווי עס האָט זיך אַרויסגעוויזען איז גראַבאָרטשיק אַרויסגעשפּרונגען פון אַ וואַגאָן און אַרונטערגעפאַלען אונטער אַ לאָקאָמאָטיוו, וועלכער איז אָנגעפאָהרען אויף דער צווייטער ליניע, די רעדער פון'ם לאָקאָמאָטיוו האָבען איהם צוהאַקט דעם קאָפּ און צוקלעטשעט די פיס.

דעם אומגליקליכען האָט מען אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

פון „בני-ציון"

צו די שלושים פון ה' דב בער גאַלוש ז"ל, דעם פערדינסטפולען ציוניסטישען עסקן און חובב ציון, וועלכער איזגעווען זעהר אָנגעזעהען און פּאָפּולער בעזונדערס צווישען דער יודישער בעפעלקערונג אין ראַיאָן פון גייערס מאַרק, האָט דער ועד פון „בני ציון" איינגעאָרדענט אַ ספּעציעלע הזכרה אין דער אָנוועזענהייט פון דער פאַמיליע פון פערשטאָרבענעם. מצד דעם ציוניסטישען קאָמיטעט זענען געווען אָנוועזענד די ה"ה מ. מרחיב און ק. פיינבערג ווי אויך ה' ראַבינאָוויטש. די טרויער-רעדע האָט געהאַלטען ה' ראַבינאָוויטש, וועלכער האָט אָנגעוויזען אויף די מעלות פון פערשטאָרבענעם אַלס מענש און זיינע פערדינסטען אַלס הייסער נאַציאָנאַלער יוד. צו'עצט האָבען די זוהן פון פערשטאָרבענעם ווי אויך די אָנוועזענדע געשפּענדעט לטובת „קרן קימת" אויף צו פלאַנצען בוימער אין ארץ ישראל אויף דעם נאָמען פון פערשטאָרבענעם.

געעפענט אַ פערמיטלונגס-ביוראָ פאַר הויז-דינערשאַפט.

דער פּראָפעסיאָנעלער פעריין פון הויז-דינערשאַפט (וסכאָדניע 70) האָט אָרגאַניזירט אַ פערמיטלונגס-ביוראָ פאַר גוטע און קוואַליפיצירטע קעכינס, רוימערינס א. אַ. פאַר ועמענס צוהרליכקייט די פערוואַלטונג איז פעראַנטוואָרטליך.

HEMOROIDY

HEMORIN
KLAWE

די האַנדעלס-לאַגע אין לאָדז.

הגם אין רעטייל-האַנדעל איז פאַר די חנוכה וואָכען אַ געוויסע אויפלעבונג, איז דאָך די לאַגע אין פערהעלטניש נישט געווען קיין גלענצענדע.

אין דער

מאַנופאַקטור און טריקאָטאַזשען-בראַנזשע

איז דער אומזאַץ אין הורט-האַנדעל געווען אַ סימיאַלער, הגם אין חודש דעצעמבער ווערען קיינמאָל נישט געמאַכט קיין גרויסע אומזאַצען, האָבען דאָך די סוחרים היי-יאָהר גערעכענט, אַז דער סעזאָן וועט זיך אויף דעם ראַזינגען חודש פערציהען צוליב דעם לעצטען טעקסטיל-שטרייק, די ראַזינגע האָפנונגען האָבען זיך נישט פערווירקליכט.

די פרייזען פון בוימוואָל-סחורות זיינען נאָך העכער פעסט. די ווייטערדיגע פרייזען אין דער בראַנזשע זענען אָפהענגיג פון דער ענטוויקלונג פון שפּרעגער-קאַרטעל, וועלכער איז דער ערשטער אין לאָדז און זיינע ביישפּילען געהען נאָך אַנדערע בראַנזשעס. די ראַזינגע קאַרטעלען זאָלען רעגולירען די פּראָדוקציע, פּרייזען, קרעדיטען, א. אַ. וו. צוליב דעם שאַפען פון די קאַרטעלען האָבען זיך איך שטאַרקער צו אָרגאַניזירען די סוחרישע פעראיינען, וועלכע וויל היטען, אַז די קאַרטעלען זאָלען יישט זיין געוועירעט נעגען זייערע אינטערעסען.

די צאָהל

פּראָטעסטען

אין דער מאַנופאַקטור און טריקאָטאַזש-בראַנזשע איז אַ בערייטענדע.

קאַלאָשען און שניעגאָוועצעס

האָבען פערפלייצט דעם מאַרק, דעריבער זענען די

דאָזיגע אַרטיקלען פיל ביליגער געוואָרען און זענען געוואָרען שטאַפּעל-אַרטיקלען. דער גרעסטער שטיל-שטאַנד הערשט אין די שיך-געשעפטען. די קאָנקורענץ פון די אויסלענדישע שיך איז זעהר גרויס אין דער

אייזען-בראַנזשע

איז אַ גרויסע נאָכפראַגע אויף צינק און צינקבלעך, אין אַלגעמיין איז די לאַגע שטאַרק אָפּהענגיג פון דער בוי-בעוועגונג, און צוזאַמענהאַנג מיט'ן שטיל-שטאַנד אין דער בוי-אַקציע אין גאַנצען לאַנד, איז אויך אַריינגעטרעטען דער שטילשטאַנד אין דער אייזען-בראַנזשע. און דער בראַנזשע זענען אַפילו פערהאַן עטליכע באַנקראָטען.

אַ בעמערקבאַרע אויפלעבונג פאַר די חנוכה האָט זיך בעמערקט אין דער

קאָלאָניאַל-בראַנזשע

אין הורט און רעטייל זענען געמאַכט געוואָרען גרויסע אומזאַצען ביי אַ פעסטער טענדענץ.

אויפ׳ן

תבואה-מאַרק

אין די לעצטע צייט נישט פאָרגעקומען קיין ענדערונג צום בעסערען. די שטייגערונג פון תבואה אין אויסלאַנד, האָט עטוואָס בעאיינפלוסט דעם אינלענדישען מאַרק, אין דער קוילען און האָלץ-בראַנזשע זענען געמאַכט געוואָרען גרויסע קניות וואָס איז פערבונדען מיט די לעצטע פרעסט. אויפ׳ן פּריוואַטען דיסקאָנטאָ-מאַרק איז צו פערצייכענען אַ מאַנגעל אין ערשטקלאַסיגען וועקסעל-מאַטעריאַל. דיסקאָנטאָ קאָסט אויף גוטע וועקסלען און לאַנג טערמינען פון 1,5 ביז 1,7 פּראָצענט, שוואַכערע וועקסלען ווערען דיסקאָנטירט מיט 2 פּראָצענט.

פּראָצעס וועגן אַ דירה.

אין קרייז-געריכט איז פאָרגעקומען דער פּראָצעס געגען אַ געוויסען יוזעף יערשאַק, וועלכער איז געווען בעשולדיגט אין פאָלגענדען שווינדעל:

דעם 7 יולי 1927 האָט יוזעף יערשאַק, וועלכער האָט דעמאָלט געוואוינט אויף נאָווא-זאַרשעווסקא 10, פערקויפט זיין געוועלב און צימער ביים צוועלב אַ געוויסען אהרן מייסנער.

ביים שליסען דעם אָפּמאַך האָט יערשאַק איבערגעגעבען מייסנער׳ן אַ קוויטונג פון בעל-הבית פון הויז, אַז ער האָט בעקומען בעצאָהלט 1,800 זלאָטעס, אַ סימן, אַז דער בעל-הבית איז מסכים אַז מייסנער זאָל איבערנעהמען דעם לאָקאַל.

אין אַ צייט אַרום האָט אָבער דער בעל-הבית פון הויז ה׳ שנעל געמאָלדען מייסנער׳ן, אַז ער ווייסט נישט אויף וואָס פאַר אַ גרונד מייסנער האָט זיך אַריינגעצויגען אין זיין הויז אַריין, און איינגעגעבען אויף אַ ן׳עקסמיסיע.

אויפ׳ן געריכט האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז יערשאַק האָט ביים בעצאָהלען אַ קוואַרטאַל דירה געלד אונטערגערוקט דעם בעל הבית פון הויז ה׳ שנעל, אונטערצושרייבען אַ קוויטונג, וועלכע ער האָט נאָכדעם אַליין אויסגעפילט אויף מייסנער׳ס נאָמען און ציגעגעבען די סומע 1800 זל.

דאָס געריכט האָט פערמשפּט יערשאַק׳ען אויף אַנדערטהאַלבען יאָהר טורמע און צו בעצאָהלען דעם בעל-הבית שנעל 1800 זלאָטעס.

שניאור אין לאָדז.

דעם דאָנערשטאָג, וועט די לאָדזער יודישע בעפעלקערונג. האָבען דעם פערגעניגען בעקענען זיך מיט איינעם פון די גרעסטע פּערזענליכקייטען אין דער יודישער ליטעראַטור. מיר וועלען זיך בעקענען מיט שוין אַ לאַנג בעקאַנטען. ז. שניאור — איז בעוואוסט אומעטום, וואו עס איז דאָ אַ בעציהונג צו אַ יודיש וואָרט און וואו עס איז פערהאַנען אַ יודיש בוך. מיט עטליכע און צוואַנציג יאָהר צוריק זענען ערשינען זיינע ערשטע לידער, דורך וועלכע ער האָט זיך ערוואָרבען די אַנערקענונג פון אַלעמען. שניאור איז באַלד נאָך זיינע ערשטע ערשינענע געזאַנגען געוואָרען אַ מפורסם ביי אונז, ער לעבט אָבער נישט מיט׳ן חסד פון זיין יוגענד מוזע, זיין יעדע ווייטערדיגע ווערק איז אַ געשעהעניש און אַן אוצר פאַר אונזער ליטעראַטור, זיין יעדע ערצעהלונג איז אַ מייסטערווערק, וואָס ברענגט אַריין אַ שפע לעבען, הומאָר און קונסט. נישט קיין אַנדערער נאָר שניאור אַליין וואַקסט זיך שטענדיג איבער. נאָך יעדען ווערק זיין בעוואונדערען מיר איהם אויפסניי. עס שפּראָצט און שפּריצט פון איהם אַרויס ווי פון אַן׳אורקוואַל. מען דאַרף זיין אַ קינסטלער ווי שניאור אויף איינהאַלטען די שאַפונגס-כוחות וואָס, רייסען זיך פון איהם, אויף מעסיגען זיי, אויף איינפאַסען זיי אין פּרעכטיגע ראַמען. איינע פון זיינע גרויסע מעלות איז דאָס, ער ווייס די ריכטיגע מאָס, נישט צו ווייניג אָבער אויך נישט צו פיל... די מעלה מאַכט דעם דיכטער צום קינסטלער „פאַר עקסעלאַנס.״

זיינע לעצטע אַרויסטרעטונגען אין וואַרשע האָבען אַרויסגערופען אַן׳ענטוזיאַזם, דער גרויסער עולם האָט בעוואונדערט שניאורס לעבעדיג וואָרט מיט בעגייסטערונג.

דאָס יודישע לאָדז האָט נאָך אַזאַ אינטערעסאַנטען פון אייגענע ווערק און אַזאַ גלענצענדען רעדנער געוויס נאָך נישט געהערט.

צום קאַרנאַוואַל

עמפּפעהלט איך דער געעהרטער קונדשאַפט די נייעסטע

פראַנצויזישע פּערפומען, טואַלעט-זייפען, | פּודער, קעלנישע בלומען-וואַסערן

ווי אויך אַ רייכען אויס-וואַהל פון אַלער אַרט קאָסמעטיק

צו שטוינענד ביליגע פּרייזען.

Perfumerja J. DRUKIER

ZAWADZKA 11, tel. 75-92.

פאַר ענגראָסיסטען – ראַבאַט. | פאַר ענגראָסיסטען – ראַבאַט.

„אַרט״

זאַכאָדניאַ 43

יודישער קאַמער-טעאַטער

ליטונג: מ. בראָדערזאָן.

היינט—2 פאָרשטעלונגען: אָנהויב 7.45 (פּאָפּולערע פרייזען) און 10 אין אָוונד

„לאַטקעס״

1) איבערטור | 3) קאַפּעלייש | 5) קיילע-ביילע | 7) וואַסער-טרעגער | 9) ווייב און געליבטע

2) נאַקטורען | 4) באַלעבאַטיש | 6) מורינו עליבאַבאַ | 8) לאַטקעס | 10) ס׳יודישע געסעל

הנחה-בילעטען זענען נישט גילטיג.

מיטוואָך, ד. 26. – 2 פאָרשטעלונגען: 7.45 (פּאָפּולערע פרייזען) און 10 אָוונד

טעקסטען פון משה בראָדערזאָן, משה נאַדיר, אהרן צייטלין און ב. קאָוונער. מוזיק: דוד בייגעלמאַן און י. בוים.

די קאַסע איז אָפען טעגליך פון 6 אָוו., שבת פון 1.30 ביז 5 נאָכמ. און פון 7 אָוונד.

זרובבל׳ס גרוס פון א״י.

דער בעוואוסטער זשורנאַליסט און אַרבייטער-טוער, פיהרער פון די לינקע „פּועלי-ציון״ זרובבל, וועלכער האָט פערבראַכט אַ לענגערע צייט אין א״י איז צוריקגעקומען פון דאָרט קיין פּוילען. זיינע איינדרוקען און בעאָבאַכטונגען אין פּאַלעסטינאַ גיט איבער ה׳ זרובבל אין אַ רייהע פאָרלעזונגען, וועלכע ער וועט האַלטען אין די גרעסטע שטעט פון פּוילען. זרובבל איז אַ גוטער קענער פון פּאָליטישע, ווירטשאַפטליכע און סאָציאַלע פערהעלטנישען אין פּאַלעסטינאַ און זיינע אויספיהרונגען זענען דעריבער זעהר אינטערעסאַנט. זיין ערשטע פאָרלעזונג האָט זרובבל געהאַלטען אין וואַרשא. איצט וועט די פאָרלעזונג פאָרקומען היינטיגען שבת פאַרמיטאָג אין פילהאַרמאָניע.

צוליב דער פּאָפּולערקייט פונ׳ם פרעלעגענט און צוליב דער אַקטועלקייט פון דער טעמע — „קריזיס, אויפשטייג, פּערספּעקטיווען אין דעם ליכט פון דער פּאַלעסטינאַ-ווירקליכקייט״ — האָט די פאָרלעזונג אַרויסגערופען אַ שטאַרקען אינטערעס אין אונזער שטאָט.

היינט—ווינאָגראַדאָוו׳ס קאָנצערט.

היינט קומט פאָר אין פילהאַרמאָניע דער פייערליכער יובילעאום-קאָנצערט פון ווינאָגראַדאָוו, ווינאָגראַדאָוו וועלכער האָט אַ וועלט-נאָמען אַלס זינגער און פייערט איצט דעם 40-יאָהריגען יובילעאום פון זיין קינסטלערישער טעטיגקייט האָט אויך ספּעציעלע פערדינסטען פאַר דער יודישער מוזיק. זיין קאָנצערט אין פילהאַרמאָניע וועט זיכער האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג.

היינט ערעפנונג פון קינא „בייקא״.

היינט קומט פאָר די פייערליכע ערעפנונג פון דעם מאָדערן אויסגעבויטען קינאָ „בייקא״ אויף פראַנציסקאַנער 31.

צו דער ערעפנונג ווערט געגעבען דאָס שפּאַנענדע בילד פון אַרבייטער-לעבען א. נ. „די פערמשפּטע״ מיט שלעגעל, ערריק קייזער-טיץ און שטיינריק אין די הויפּטראָלע, ס׳איז צו האָפען, אַז דאָס נייע קינאָ-טעאַטער וועט האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג.

וועגען טושינער מאַגיסטראַט און בורמיסטוש.

אַ קליינע גרופּע מענשען האָבען צוליב פערענליכע מאָטיוען אָנגעהויבען אַ העץ-קאַמפּאַניע געגען דעם שטאָט-ראַט אין טושין און בעזונדערס געגען דעם טושינער בורמיסטוש יוזעף ראַמאָוויטש.

אַלע פאָרוואורפען וואָס ווערען איהם געמאַכט זענען נאָר אַ רעזולטאַט פון ביזוויליגקייט און שטימען נישט מיט דער ווירקליכקייט.

דער בורמיסטוש ווערט שוין צום צווייטען מאָל געוועהלט אויף זיין אַמט דורך די יודישע און נישט-יודישע ראַטמענער, בעזונדערס ווען די אָרטאָדאָקסישע יודישע בעפעלקערונג נישט אין די סיבות פאַרוואָס געגען בורמיסטוש און געגען שטאָט-ראַט זאָל געפיהרט ווערען אַזאַ העץ-קאַמפּאַניע.

זייט דער ממשלה פון איצטיגען בורמיסטוש זענען אין טושין געמאַכט געוואָרען פיל נייע אַנאָרדנונגען, אַ שחט-הויז, גאָרטען, אַ נייעם בנין פון מאַגיסטראַט א. אַ. וו. דער בורמיסטוש טיילט נישט אויס די יודישע בעפעלקערונג פון שטיצע מצד דער שטאָט. די שטאָטישע ליה-ושפאַר-קאַסע גיט אַרויס פיל הלוואות פאַר יודען, ער אונטערשטיצט דאָס חדר הכולל און אונטערשטיירעט בכלל נישט די יודען פון די נישט-יודען.

דאָס אָרטאָדאָקסישע יודענטום אין טושין פּראָטעסטירט דעריבער געגען די העצערס און איז זיכער, אַז דער שטאָט-ראַט און דער בורמיסטוש ראַמאָוויטש וועלען בלייבען אויף זייערע אַמטען.

3337 פאָרזיצענדער פון אגודת ישראל אין טושין.

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רעדאַקציע פון „ניעס פאָלקסבלאַט״ ענטוואָרטען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

8531 י. ק.

אין דער האַנדלונג פון דער פרוי איז אָהן אַ צווייפעל פערהאַן סמנים פון אַ קרימינעלען פערברעך. אויב נישט פאַר נעמען ליכווע-ציגזען, טאָ אַלענפאַלס פאַר פּרובירען נאָכמאָל מאַהנען אַ שוין בעצאָהלטען חוב.

8532 א. צייטאָג:

אַ קאָמיס-געשעפט דאַרף טאַקע נישט צאָהלען וועלכע שטייערען. אַ קאָמיס געשעפט מוז אָבער אויסקויפען אַ צווייטע קאַטעגאָריע פּאַטענט און פיהרען פאָרמעלע ביכער.

8533 .1 .T אַ שטענדיגער לעזער:

8534 ר-ס:

דער מאַגיסטראַט קאָנטראָלירט נישט דאָס אייגענטום-רעכט אויף די פּאָסעסיעס ביים בעשטעטיגען בוי-פּלענער.

יעדער פּעטענט איז אַליין פעראַנטוואָרטליך אין פאַל, ווען די רעאַליזאַציע פון פּלאַן וועט אַנרירען די אינטערעסען פון אַנדערע פּערזאָנען.

די לעצטע קאָנען פאָדערען אַ געוויסע ענטשעדיגונג אָדער פאַרלייגען אַן׳ענטשפּרעכענדען טייל פון די בוי-קאָסטען. דעמאָל קומט ערגיץ זיי איבער אין דער זעלבער מאָס דאָס אייגענטום-רעכט אויפ׳ן אויפגעשטעלטען בנין.

8535 אַ לעזער פון זאַכאָדניע:

דער אורזשאָנד סקאַרבאָווי לעגיטימירט קיינעם נישט ביים פערקויפען פּאַטענטען.

איבעריגענס גייט דאָך אייך נישט בלויז אין אויסקויפען אַ פּאַטענט, נאָר אין דער געזעצליכקייט פון דעם גאַנצען ענין.

קודם כל מוז דער זעלבער פּערזאָן זיין פולייעהריג און ציוויל-טאַפּפעהיג, פיהרען אַ בעזונדערע בעל-בתישקייט, שליסען מיט׳ן הויזווירט אַן׳אָבמאַך אויפ׳ן לאָקאַל, רעגיסטרירען די פירמע אין האַנדעלס-געריכט.

8536 נ-ץ:

איהר מוזט אומבעדינג אָנהויבען אַ פּאָסעסאָם-פּאָוואָניע ספּאַדקאָווע, איהר קאָנט נאָר אין געריכט פערלאַנגען, אַז די טשעק סומע זאָל נישט אַריינגיין אין דער מאַסע ספּאַדקאָווע אָהן אַ געריכטס-אורטייל טאָר די באַנק אייך נישט אויסצאָהלען דעם טשעק.

פון „אַרט״.

היינט 2 פאָרשטעלונגען.

היינט ווערט אין „אַרט״ געשפּילט 2 מאָל: 7,45 און 10 אַ זייגער פּינקטליך.

עס ווערט געגעבען דאָס אויסגעצייכענטע יום-טוב-פּראָגראַם א. נ. „לאַטקעס״, וואָס האָט גרויס ערפאָלג ביי אונזער עולם צוליב זיין שפּילעוודיגער און דינגעווריגער פרייד.

מען גיט אונז אַגב איבער, אַז איינער פון די גרעסטע אימפּרעסאַריאָ׳ס אין פּוילען פיהרט אונטערהאַנדלונגען מיט דער ליטונג פון „אַרט״ זענען אַ טורנע פון דעם דאָזיגען טעאַטער איבער דייטשלאַנד, פראַנקרייך, ענגלאַנד און האָלאַנד. די בעדינגונגען זענען זעהר גוטע און וועלכע פאַלען — האָבען זיי מיר — און דער נסיון איז זעהר גרויס, אָבער אונזער ווינטש איז, אַז אונזער לאָדזער „אַרט״ זאָל בייסטעהן דעם נסיון און בלייבען קרעפטיגען זיך אין לאָדז.

דער צוזאַמענפאָהר פון די „עליבארטשיקעס" אין וואַרשע.

דעם 7, 8, און 10-טען ד. ח. איז פאָרגע־קומען אין וואַרשע אַ צוזאַמענפאָהר פון די פאָר־שטעהער פון דער פירמע „עליבאַר" ל. י. באָר־קאָווסקי (אַקציע־געזעלשאַפט) מיט'ן אָנטייל פון די פאָרשטעהער פון דער פירמע גענעראַל מאָטאָרס אין בעלגיע.

צעהן פריה האָט דער צוזאַמענפאָהר בעזוכט די ערשטע מאָנטאַזש־פאַבריק אין וואַרשע (אויף חאַלקער־גאַס). די דאָזיגע אויטאָמאָביל־פאַבריק פון גענעראַל־מאָטאָרס איז אָרגאַניזירט אויפ'ן גרונט אַמעריקאַנער שטייגער. די געסט זענען האַרציג בעגריסט געוואָרען דורכ'ן הויפּט־דירעקטאָר פון גענעראַל־מאָטאָרס אין פּוילען, ה' וו. ל. פּאַוולאָווסקי, און דערנאָך האָבען זיי בעטראַכט אַלע בעזונדערע אָפּטיילונגען פון דער פאַבריק. דערנאָך זענען אַלע געגעסען צוזאַמען מיט די פאָרשטעהער פון גענעראַל־מאָטאָרס אַמעק אויף אַ בעזוך אין דער נייער בעדינונגס־סטאַציע „עליבאַר" אויף פּראַגע.

האַלב צוויי בייטאָג האָבען זיי דאָס לאָקאַל פון דער פירמע „עליבאַר" אויף מאַזאָוועצקער גאַס אָנגעהויבען די בעראַטונגען פון'ם צוזאַמענפאָהר. דער פּרעזעס פון דער פירמע „עליבאַר" ה' א. מיעשטשאַנסקי האָט אין זיין ערעפענונגס־רעדע בע־טאָנט אויף דער וויכטיגקייט פון דער אויטאָמאָבילען־אָפּטיילונג, בעצייכענענדיג זי אַלס די הויפּט־אָפּער־ראַציאָנס־באַזע פון דער פירמע. גלייכצייטיג האָט ער אָנגעוויזען, אַז די פאָרשטעהער פון גענעראַל מאָ־טאָרס אין פּוילען וועלען נישט קאַרגען דער פירמע „עליבאַר" קיין נוצליכע און פּראַקטישע עצות און אָנווייזונגען אויפ'ן געביט פון אויטאָמאָבילען־קאָנ־סטרוקציע. אַ לענגערע רעדע האָט דערנאָך גע־האַלטען דער הויפּט־דירעקטאָר פון גענעראַל־מאָ־טאָרס אין פּוילען ה' וו. ל. פּאַוולאָווסקי. עס האָבען נאָך געהאַלטען אינטערעסאַנטע רעפעראַטען ה"ה א. ק. ווינבינג (שעף פון דער פערקויפס־שטעלע פון גענ. מאָטאָרס), י. י. אַקסטאָן (שעף פון דער רע־קלאַמע־אָפּטיילונג), צ. יאַוואָרסקי (רייזע־אינס־פּעקטאָר פון דער פערקויפס־שטעלע), י. ק. באָב־ראָווסקי (לייטער פון דער בעדינונגס־אָפּטיילונג), ז. סענדזימער, ר. דוגלאַס, מ. פּיסאַרעק א. אַנד.

די בעראַטונג איז געשלאָסען געוואָרען דורכ'ן אינזש. ב. רייכערט (וויצע־פּרעזעס פון דער פירמע „עליבאַר"), וועלכער האָט, רעזומירענדיג אַלע אויס־געהערטע רעפעראַטען, בעשטעטיגט די איינהייטליכ־קייט פון די צילען און די ענגע מיטאַרבייט פון די פירמעס „עליבאַר" און גענעראַל מאָטאָרס אין פּוילען.

אַכט אינאָווענד האָט די פירמע „עליבאַר" אַ רויסגעגעבען אַ באַנקעט פאַר די אַנטיילנעהמער פון צוזאַמענפאָהר. אויפ'ן באַנקעט זענען געהאַלטען געוואָרען אַ רייהע רעדעס און בעגריסונגען. דער־נאָך זענען אילוסטרירט געוואָרען די פילמען פון גענעראַל מאָטאָרס.

שבת און זונטאָג זענען פאָרגעקומען געשלאָ־סענע בעראַטונגען, אויף וועלכע ס'איז בעהאַנ־דעלט געוואָרען די פראַגע פון דער אינערליכער אָרגאַניזאַציע פון דער פירמע „עליבאַר".

* * *

די עקספּעדיציע אויף די שעוראָלעטען פון גענ. מאָטאָרס, וואָס איז אַרויסגעפאָהרען דעם 11-טען מערץ פון קאַפּשטאָט דורך אַפריקע, קליין־אַזיע, באַלקאַנען און אייראָפּע, איז דעם 6-טען ד. ח. אָנגעקומען קיין שטאָקהאָלם. די עקספּעדיציע איז גע־ווען אין וועג 9 חדשים און 26 טעג, אַדורכמאַ־כענדיג פאַר דער צייט 16,000 קילאָמעטער.

די שעוראָלעטען־עקספּעדיציע איז די ערשטע אויטאָמאָבילען־עקספּעדיציע אויף אַזאַ גרויסען שטח.

* * *

אין משך פון די ערשטע 4 חדשים פון'ם לויפענדען יאָהר האָט פראַנקרייך עקספּאָרטירט צו־זאַמען: 12,109 פּאַסאַזשיר־אויטאָמאָבילען און 1,777 לאַסט־אויטאָמאָבילען. קיין אַלזשיר אַליין זע־נען פון דעם עקספּאָרטירט געוואָרען 2,722 פּאַ־סאַזשיר־אויטאָמאָבילען. אין דער זעלבער צייט האָט דער אויטאָמאָבילען־עקספּאָרט קיין אַלזשיר פון שפּאַ־ניען אויסגעמאַכט בלויז 1,857 און פון ענגלאַנד — ביז 1,118 אויטאָמאָבילען.

אין דערזעלבער צייט האָט פראַנקרייך אימפּאָר־טירט 2,603 פּאַסאַזשיר־אויטאָמאָבילען און 118 לאַסט־אויטאָמאָבילען; איטאַליען — 1255 און די פעראייניגטע שטאַטען — בלויז 897 אויטאָמאָבילען.

דער ווערט פון די אויטאָמאָבילען, וועלכע זענען אימפּאָרטירט געוואָרען דורך איטאַליען בע־טרעפט 11,985,000 פראַנק, און דער ווערט פון די אויטאָמאָבילען, וואָס זענען אימפּאָרטירט געוואָרען דורך די פעראייניגטע שטאַטען — 25,992,000. דער דאָזיגער ריזיגער אונטערשיד ערקלערט זיך דער־מיט, וואָס די פעראייניגטע שטאַטען אימפּאָרטירען מייסטענס לוקסוס־אויטאָמאָבילען, און איטאַליען — מייסטענס ביליגערע אויטאָס.

* * *

אין אונגאַרן איז איינגעפיהרט געוואָרען אַ לוקסוס־שטייער פאַר אויטאָמאָבילען־איינגענטי־מער, וועלכער האַקעלט זיך צווישען 5 פראָצ. און 25 פראָצענט, אָפּהענגיג פון דער קראַפט פון'ם אויטאָמאָביל.

* * *

אויף דער אינטערנאַציאָנאַלער אויטאָמאָבילען־אויסשטעלונג אין פּאַריז זענען 25 פראָצענט פון די אויסגעשטעלטע אויטאָמאָבילען געווען אַמעריקאַנישע. די אַלגעמיינע סומע פון די עקספּאָנאַטען מיט די בעזונדערע טיילען האָט אויסגעמאַכט 12,000 שטיק, אין ווערט פון 4 מיליאָן דאָלאַר. אויף דער אויס־שטעלונג זענען געווען רעפּרעזענטירט 120 פאַבריקען פון וועלכע 71 האָבען רעפּרעזענטירט די פראַנצויי־זישע אויטאָמאָבילען־פּראָדוקציע. צווישען די אַמע־ריקאַנער אויטאָמאָבילען האָבען דאָמינירט די אויס־אַרבייטונגען פון גענעראַל־מאָטאָרס.

* * *

ביז'ן ערשטען נאָוועמבער ד. י. זענען פער־קויפט געוואָרען 243,111 אויטאָמאָבילען פון דער מאַרקע „אָאַקלאַנד". פאַר דער זעלבער צייט אינ'ם פאָריגען יאָהר זענען פערקויפט געוואָרען 176,172 אויטאָמאָבילען פון דערזעלבער מאַרקע.

די מערדערין פערטיידיגט זיך

די געשיכטע מיט דער שוואַרצער טענצערין.

די מערדערין פון אינזשיניער ראָבערט ווילער געפינט זיך אין טורמע פון סען לאַזאַר. זי האָט גענומען אַלס איהר פערטיידיגער דעם בעריהמ־טען אַדוואָקאַט מאַראָ רזשיאַפערי.

ביז איצט איז נאָך נישט געלונגען דעם אויס־אויספאָרשונגס־ריכטער סידי צו ווענטדעקען די ריכ־טיגע אורזאַכען פון דער דראַמע. די קאַמערדינע־רין פון מאַדאַם ווילער די 20־יעהריגע זשאַן לאַ־שיווער האָט אָפענטליכעגט די ווערטער פון דער מערדערין, אַז איהר מאַן האָט איהר גערואַרט צו ערמאָרדען.

די מערדערין האָט ערקלעהרט דעם אויספאָר־שונגס־ריכטער, אַז זי האָט זיך נישט געקריגט מיט איהר מאַן, ער איז געווען זעהר נערוועז און זי האָט מורא געהאַט פאַר איהם.

דער אויספאָרשונגס־ריכטער וויל כאַפּען די מערדערין ביי איהרע ווערטער, ער ווייזט איהר אָן אויף דעם, אַז זי האָט אויסגעשאָסען דעם דריטען מאָל אויף איהר מאַן, ווען ער איז שוין געלעגען אויף דער ערד, און האָט שוין איהר קיין שלעכטס נישט געקענט טון.

מאַדאַם ווילער שטעלט אָבער אַ ווידערשטאַנד און ערקלערט, אַז זי וועט נאָך אַ מאָל נישט ענט־פערען, סיידען איהר אַדוואָקאַט מאַראָ רזשיאַ־פערי וועט זיין ביי דער אויספאָרשונג.

איך האָב איהם ערמאָרדעט, ערקלעהרט די פרוי, ווייל איך האָב געוואָלט זיין אַ מאַמע צו מיינע קינדער. זאָל מען ברענגען פּסיכיאַטאָרען וועלען זיי אַנערקענען צי מיין מאַן איז געווען פּסי־כיש קראַנק.

די גוטע פריינד פון ערמאָרדעטען זענען אויך אויסגעהערט געוואָרען דורך דעם אויספאָרשונגס־ריכטער. זיי דערצעהלען, אַז אינזשיניער ווילער איז געווען זעהר אַ גוטער מאַן. ער האָט געלאָזען זיין פרוי טוען, וואָס זי וויל.

דאַגעגען די מערדערין איז זעהר אויפגערעגט און האָט אַ שלעכטען כאַראַקטער. זי האָט זיך אַמאָל אויסגעדריקט:

— ווען אַ מאַן וועט מיר הערען איבערדריסיג וועל איך איהם ערמאָרדען.

עס איז אויך געטאַכט געוואָרען אַ רעוויזיע אין הויז 20 די שאַלגרען, וואו דער מאָרד איז פאָרגעקומען. מען האָט אויך בעטראַכט די קליי־דער פון ערמאָרדעטען כדי פעסטצושטעלען צי עס איז פאָרגעקומען אַ קאַמף צווישען דער מער־דערין און ערמאָרדעטען.

דער צווייטער מאַן פון מאַדאַם ווילער אַנד־רע אַטאַני, דערצעהלט וועגען זיין געוועזענער פרוי נאָר שבחים.

אין 1918 האָב איך, דערצעהלט אַנדרע אַטאַני חתונה געהאַט מיט דער טאָכטער פון אינדוסט־ריעלער באַיע, פינף יאָהר האָבען מיר געלעבט צוזאַ־מען זעהר גליקליך. מיר האָבען זיך געג'גט נאָר אין דעם גט בין איך שולדיג געווען. מאַדאַם וואַן איז געווען פאַר מיר זעהר אַן ערנסטע פרוי, דאַ־געגען איהר דריטער מאַן אינזשינער ווילער איז געווען נישט קיין נאָרמאַלער. זעהר אַ שלעכטער און אַ בלאָפער. וואַן איז געווען אומגליקליך און דער־ריבער האָט זי איהם ערמאָרדעט.

דער פאָטער פון ערמאָרדעטען איז דער אָנקעל גענעראַל ווילער האָבען געבעטען דעם אויספאָר־שונגס־ריכטער, אַז מען זאָל וואָס גיכער מאַכען אַ מעדיצינישע עקספּערטיזע פון קערפּער פון ער־מאָרדעטען.

דער פאָטער פון דער מערדערין איז אויך גע־ווען ביים אויספאָרשונגס־ריכטער. ער האָט ער־קלערט: „מיין טאָכטער האָט ערמאָרדעט איהר מאַן, כדי ער זאָל זי נישט ערמאָרדען".

עס איז אַל קנאָך נישט אויפגעקלערט געוואָ־רען די געשיכטע מיט דער שוואַרצער טענצערין, מיט וועלכע אינזשינער ווילער האָט פערבראַכט די נאַכט פון מאָרד. ווער איז זי? זאָל זי זיין די סיבה פון מאָרד? די מערדערין דערצעהלט, אַז זי האָט נישט געוואָלט איינלאַדען די שוואַרצע טענ־צערין נאָר איהר מאַן האָט עס געפאָדערט. איבער־הויפּט בעשולדיגט זי איהר ערמאָרדעטען מאַן, אַז ער האָט געהאַט צופיל געליבטע.

די דריי קינדער. וואָס מאַדאַם ווילער האָט פון איהרע לעצטע צוויי מענער, געפינען זיך ביי איהר פאָטער, דעם אינדוסטריעלער באַיע.

פ. ה.

פּראָצעס איבער 13 ריכטער.

דער מאָסקווער „פּראַוודאַ" טעלעגראַפירט מען פון סאַראַטאָוו:

„אין אַסטראַכאַן האָט זיך נאָר וואָס פער־ענדיגט דער פּראָצעס פון אַ גרופּע געוועזענע ריכ־טער און טוער פון דעם אַסטראַכאַנער הויפּט־גע־ריכט. אויף דער אָנקלאַגע־באַנק זענען געזעסען דרייצעהן פּערזאָן, מיטגלידער פון געריכט, דריי פאָלקס־ריכטער און אַ פּאָר נעפּליים. דער פּראָצעס האָט אויפגעדעקט אַ בילד פון דער פאָלשטענדיגער דעמאָראַליזאַציע פון די הויפּט־ריכטער פון אַסטראַ־כאַנער גובערניאַלען געריכט.

„דער פאָרזיצער פון הויפּט־געריכט, גלאַזקאָוו, פלעגט פאַר כאַבאַר בעפרייען אַרעסטירטע און פלעגט נישט דורכפיהרען אין לעבען די אורטיילען פון געריכט. כמעט יעדען טאָג פלעגען די ריכטער אָרגאַניזירען שפּיר'ע הוליאַנקעס, אויף וועלכע עס פלעגען זיך אָפּשפּילען ווילדע, אויסגעלאַסענע סצענעס. איינציגע ריכטער פלעגען צווינגען די פּויען, וואָס פלעגען זיך ווענדען צו זיי מיט פאַרשידענע קלאָגען אין געריכט, צו לעבען מיט זיי.

„דאָס קרייז־געריכט האָט פעראורטיילט דעם פאָרזיצער פון געריכט צו צעהן יאָהר טורמע; זיין שטעל פערטרעטער צו אַכט יאָהר טורמע; די דריי פאָלקס ריכטער און דעם אויספאָרשונגס־ריכ־טער צו צעהן יאָהר; אין די פינף הענדלער, וואָס האָבען געגעבען כאַבאַר די ריכטער צו פינף יאָהר טורמע. די איבעריגע זענען פעראורטיילט געוואָ־רען צו פערשידענע טערמינען טורמע — פון צוויי ביז פיר יאָהר".

אין דער ליבע זוכט דער מענש דאָס, וואָס איהם פעהלט.

די ראָלע פון קאָנטראַסט אין ליבע.

פאַרוואָס פערליבען זיך בלאָנדינען מעהרס־טענס אין ברונעטקעס? פאַרוואָס האָבען הויכע מע־נער ליב קליינוויקסיגע פרויען? פאַרוואָס אַנטלויפט דאָס פיידערציגע רייכע מיידעל מיט'ן פּראָסטען שאָפער און דער געשעפטסמאַן האָט חתונה מיט זיין סטענאָגראַפיסטין?

איז טאַקע פערהאַן אַזאַ זאַך ווי ליבע פון דעם ערשטען אויגענבליק? און פאַרוואָס איז מענ־ליך, אַז מען זאָל אַמאָל יאָהרענלאַנג קענען אַ מענשען און איהם נישט בעמערקען, און אין אַ שפּעטער אומערוואַרטעטער מינוט, זאָל דער מענש ווערען דער זין און ליכט פון אייער לעבען.

די אַלע שווערע פראַגען, איבער וועלכע מענ־שען האָבען יאָהר־הונדערטער לאַנג געבראָכען זיך די קעפּ, קענען פערענטפערט ווערען דורך אַ נאַר פּשוט'ן הירוש, לויט דער טעאָריע פון אָטאָ וויי־נינגער, וועמענס דרייסיגסטער יאָהרצייט פאַלט גראָד אום היי־יאָהר.

אויב בלאָנדינען פערליבען זיך אין ברונעט־קעס, איז עס דערפאַר, ווייל עס ציהט אונז, גע־וועהנליך דערצו, וואָס איז דער היפוך פון אונז אליין.

ווערמיט ערקלערט זיך, דאָס ווען דער גרויס־סער קאָמפּאָזיטאָר שאָפּען האָט צום ערשטען מאָל דערזעהן די שריפטשטעלערין זשאָרזש זאַנד, האָט ער אויסגערופען מיט ענטציקונג: „וואָס פאַר אַ וואונדערליך שעהנע פרוי!" און זי צו לויט די בעגעגענען פון יענער צייט נישט געווען נאָר אויף דאָס מינדסטע שעהן. אין איהר אויסזעהן און האַלטונג איז זי געווען זעהר מענליש. עס הערט דערצעהלט וועגען דער ערשטער בעגעגעניש פון זשאָרזש זאַנד מיט שאָפּען'ען, אַז זי האָט זיך גע־האַלטען מיט דער זיכערקייט פון אַ מאַנסביל און ער ווי אַ שעהמעוודיג מיידעל. ער האָט זיך אָנ־געהויבען רויטלען, ווען זי האָט אויף איהם אַ קוק געטון און גענומען איהם מאַכען קאָמפּלימענטען מיט איהר טיפער באַסאָווער שטים. שאָפּען איז געווען אַזוי ווייך און ווייבליך אין זיין אויסזעהן, ווי זיינע וואונדערליכע קאָמפּאָזיציעס, און אַזוי סענטימענ־טאַל, און ווייבליך איז אויך געווען דער פּאָעט אַלפרעד מיוסע, וועלכער איז אויך געווען פערליבט אין זשאָרזש זאַנד.

עס איז אָבער אַ בעקאַנטע זאַך, אַז דער אויסזעהן פון אַ מענשען קען אַמאָל ווייניג וואָס זאָגען וועגען זיין אינערליכען לעבען. אַז דער אויס־זעהן זאָל גראָד נאָר פערמאַסקירען אַ טעמפּעראַ־מענט און כאַראַקטער, אויף וועלכען מען האָט זיך נישט געקענט ריכטען. אַ פרוי, וועלכע איז אויס־סערליך גאַנץ מענליך, קען זיין זעהר ווייבליך אין איהר כאַראַקטער. און אַ מאַן מיט אַ רך קולכעל קען האָבען די ענערגיע און דעם שטאַרקען ווילען פון אַ העלד.

און אַזוי אויך פערקעהרט: אַ מאַן, וועלכער איז פיזיש שטאַרק ענטוויקעלט, און דורכאויס מענ־ליך, קען אַרויסווייזען אַזאַ פּחדנות, וועלכע מיר זענען מוחל נאָר אַ פרוי. און אַ שטילע שוואַכע פרוי קען אין אַ קריזיס אַרויסווייזען אַזאַ קוראַזש, וואָס נאָר פון אַ העלדישען מאַן קען מען עס ערוואַרטען.

פאַראַן אַנדערע הינזיכטען, אין וועלכע מע־נער זענען אַמאָל ענליך צו פרויען און פרויען צו מענער. פרויען בעשליסען זאַכען לויט דעם, ווי עס דיקטירט זיי דאָס געפיהל. מענער ווידער דער טראַכטען זיך מיט זייער געדאַנק צו אַ בעשלוס. ווען אָבער די נאַטור טוט אָפּ אַ שפּיצעל: און טאַשט איבער די קאָרטען, הערען מיר: „זי איז לאָגיש ווי אַ מאַן" אָדער „ער איז פּונקט אַזוי עמפּינדליך און נעפּהיפּול ווי אַ פרוי".

די פּסיכאָלאָגיע פון מענליכע פרויען און ווייב־ליכע מענער איז גרינדליך שטודירט געוואָרען. מען ווייסט צום ביישפּיל, אַז ווייבליכע מענער זענען שטאַרק געניינט חתונה צו האָבען, בעזונדערס, ווען עס מאַכט זיך אַ גוטער שידוך. זיי האָבען מעהר־סטענס חתונה יונגערהייט און זענען צופרידען צו קריגען אַ ווייב, וועלכע איז אַ „מענש", וועלכע האָט אַרויסגעוויזען גרויסע פעהיקייטען אין געשעפט אָדער אין קונסט. דער דאָזיגער טיפּ מענער האָט גע־וועהנליך ליב צו פראַנטעווען. זיי היטען אָפּ זייערע זאַכען, אַז עס זאָל אויף זיי קיין שטויבעלע נישט פאַלען, די האָר זענען פיין פערקעמט, דער שניפּס פערכטיג אויסגעבונדען. פערהאַן מענער, וועלכע געהען שפּאַצירען מיט'ן איינציגען צוועק, אַז מען זאָל זיי אָנקוקען צוליב זייער פראַנטעוואַטען אויס־זעהען. נאָך דעם ביסעל אַנאָנימען ערפאָלג קעהרען זיי זיך אום אַהיים פולשטענדיג בעגליקטע.

די מענליכע פרויען זענען אָפּט גאַנץ נאַכ־לעסיג אין זייער קליידונג. זיי גיבען זיך אָפּ אַ סך וועניגער מיט זייערע טואַלעטען ווי דורכשניטליכע פרויען. אַ סך פרויען, וועלכע האָבען געלאָזען שפּור אין דער געשיכטע, זענען בעקאַנט מיט זייער מענליכקייט. צווישען זיי ווערען אַריינגערעכנט יע־קאַטערינע די צווייטע פון רוסלאַנד, די שוועדישע קעניגין כריסטינע, מאַדאַם דע סטאַל, וויקטאָריאַ קאָלאָננאַ, מאַדאַם בלאַוואַצקי, דזשאָרזש עליאָט, די מאַטעמאַטיקערין סאָפיאַ קאָוואַלעווסקאַיאַ, די מאַ־לערין ראָזאַ באָנהאַיר.

דאָס געוויזען, אַז מיר ליבען דאָס, וואָס איז דער היפוך פון אונז, איז געבויט אויף דער טעאָריע, אַז אין יעדען מאַן, איז פערהאַן אַ געוויסער פּראָ־צענט ווייבליכקייט און אין יעדער פרוי אַ געוויסער פּראָצענט פון מענליכקייט. יעדער איינער ווייסט, אַז קינדער פון ביידע געשלעכטער זענען זעהר ענליך צווישען זיך, און אַז געוויכטער פון זעהר אַלטע מענער און פרויען זענען אויך ענליך. דאָס מיינט, אַז אויב מיר האָבען עפּעס אין זיך פון ביידע גע־שלעכטער אין אונזער פריהער קינדהייט און מיר פּעו עלטער, האָבען מיר עס מסתמא אויך אין דער יונגער און אין די רייפע יאָהרען, כאָטש אויסערליך איז עס נישט אַזוי צו מערקען.

ביאָלאָגען זענען געקומען צום בעשלוס, אַז אַ מענש, וואָס זאָל זיין הונדערט פּראָצענט מאַן אָדער הונדערט פּראָצענט פרוי איז נאָר אין דער היפּאָטעטיש נישטאָ און נאָר בלויז אין טעאָריע. מיר זענען אַלע מעהר אָדער ווייניגער אַ געמיש, פון די ביידע געשלעכטער.

אַ מאַן ווערט דעריבער צוגעצויגען צו אַ פרוי, וועלכע האָט פּונקט די פּראָפּאָרציע פון ווייבליכקייט און מענליכקייט, וועלכע פעהלט איהם. לאָמיר עס מאַכען קלאָהרער. אַ מאַן למשל האָט 56 פּראָצענט מענליכקייט און 44 פּראָצענט ווייב־ליכקייט. כדי צו זיין פאָלקאָמען גליקליך, מוז ער בעגעגענען אַ פרוי, וועלכע זאָל פערמאָגען די 44 פּראָצענט מענליכקייט און 56 פּראָצענט ווייבליכ־קייט, וואָס פעהלען איהם, ווען ער האָט דעם זעל־טענעם מזל צו בעגעגענען אַזאַ פרוי, זענען זיי צוזאַמען אַ פּערפעקטע פּאָר — 100 פּראָצענט מענליך און 100 פּראָצענט ווייבליך.

קלאַראַ לעווין.

דער טאַטע, דער זוהן און די שנור.

מערקווירדיגע פּאַסירונג אין פּאַריז.

מערקווירדיגע געשיכטעס פּאַסירען אין פּאַריז. מען הערט אָפט פערהאונדערט, און עס ווילט זיך נישט גלויבען. מען פרעגט זיך: צו קענען טאַקע בײַ ייִדען פּאַסירען אַזעלכע זאַכען? האָט מען וועגען דעם אַמאָל געהערט אין יודישע פאַמיליעס?

מען גלויבט נישט, ביז וואַנעט מען זעהט עס אַליין צו וואוּיפ'ן אָרט, מען פרעגט אַ'ם בעקאַנטע שכנים, די אַרומיגע יודען. און אַז אַלע ערקלערען מיט איין קול: יאָ, עס איז אמת! — און נאָכמעהר אַז אַ טייל פראַנצויזען הייבען אָן צו שרייען: אואַ פּאָטער דאַר ריזען טויטען! — ווערט מען פשוט פאַר זיך אַליין פערשעמט און מען וואונדערט זיך, ווי אַזוי דאָס האָט געקאָנט געשעהן.

און אָט וואָס עס איז געשעהן אין אַ קליין געסעל, הויך אויפ'ן בעלוויל, לעבען דעם קלויסטער, אין אַ געסעל וועלכע הייסט „רי דע פּאַלעסטין" האָט לאַנגע יאָרען געוואוינט אַ פאָטער מיט אַ זוהן. דער פאָטער איז איצט אַלט אַ 55 יאָהר, דער זוהן אַ 25. דער פאָטער איז שוין זייט 15 יאָהר אַן אַלמן — אָבער צוליב דעם איז ער נישט געוועזען טרויעריג — פערקעהרט מען האָט איהם געקענט פעררעכענען צו די לוסטיגע אַלמנ'ס ווייל אַ חוץ דער דירה צוזאַמען מיט דעם זוהן האָט דער פאָטער געהאַט נאָך אַ וואוינונג אין דער געגענד פון סען מישעל און, דאָרט פלעגט ער גאַנץ אָפט אויפנעהמען זיינע פערשידענע „פריינדינס".

דער זוהן איז גראָד געווען זעהר אַ שטיל, געלאַסען יונגעל. ער האָט געענדיגט די עלעמענטאַר־שול, אַוועק אין אַ געשעפט און בישלעכווייז זיך אויסגעאַרבייט. איצט איז ער אָנגעשטעלט אין אַ גרויס זיידענוואַרג געשעפט אויף די לאַפּאַיעט און פערדינט נישט שלעכט.

לעצטענס האָט דער יונגער בחור בעקענט זיך מיט אַ מיידעל און זיך פערליבט אין איהר.

דאָס מיידעל איז געווען אָהן עלטערען און אומפערמעגליך. דער יונגערמאַן האָט פאָרגעלעגט דעם מיידעל חתונה האָבען, און זי האָט איינגעשטימט דערויף. קיין געלד אויף אַ דירה האָבען זיי נישט געהאַט, האָט דער זוהן געבעטען דעם פאָטער, אַז ער זאָל איהם אָפּגעבען אַ צימער אין זיין וואוינונג. דער פאָטער האָט מסכים געווען. די יונגע מענשען האָבען חתונה געהאַט און ביידע האָבען דורכגעמאַכט זייערע ערשטע גליקליכע וואָכען.

אָבער דער שווער האָט גענומען וואַרפען אַן אויג אויף דער שנור. ער איז געוואָרען זעהר גוט צו איהר — אפילו צו גוט. געבראַכט איהר ביי יעדע געלעגענהייט פרעזענטער, געזאָגט איהר קאָמפּלימענטען און בכלל זעהר, זעהר ליב בעקומען די שנור.

דער זוהן איז געווען זעהר צופרידען. ער איז געווען גליקליך, וואָס זיין אויסוואַהל איז אַזוי געפעלען דעם פאָטער, בפרט, אַז ער פלעגט נאָך פון צייט צו צייט דאַרפען אָנקומען צום טאַטען נאָך הילף.

דער זוהן האָט בעמערקט, אַז זיין פרוי ווערט עפּעס צו איהם אַביסעל קעלטער, אַז זי „קאַפּריזירט" צו פיל, האָט ער גערעכענט: — אַ יונג ווייבעל — ווער ווייסט? — עס איז צייטווייליג! — אַלענפאַלס איז איהם נישט איינגעפאַלען צו טראַכטען חלילה שלעכטס וועגען פאָטער — וועגען איי־גענעם פאָטער!

ביז אַ צופאַל האָט איהם אָנגעוואָרפען אַ חשד: ער האָט געפונען דער פרוי'ס קליידער און שיך אין פאָטערס צימער. דאָס האָט זיך עטליכע מאָל ווידערהאָלט. ביז איין טאָג האָט דער זוהן מעהר נישט געקענט צווייפלען. ער איז אָנגעקומען אין אַ שווערען מאָמענט אַהיים — זיין פאָטער און שנור האָבען נישט געהאַט קיין צייט צו בעהאַלטען זיך. —

דער אומגליקליכער זוהן האָט אַ ריס געטון אַ שטול און פערמאָסטען זיך אויפ'ן פאָטער נאָר אין לעצטען מאָמענט האָט ער זיך צוריקגעכאַפּט און אויסגעבראָכען אין אַ געוויין: — פּאַפּאַ! פאַר־וואָס? — ער איז אַרויס פון שטוב. אַלעס איבערגעלאָזען.

איצט איז שוין מעהר ווי אַ וואָך ווי מען הערט פון איהם גאָרנישט. דער פאָטער האָט שוין גע־מעלדען אין דער פּאָליציי, איבעראַל געזוכט. קיין שפור פונ'ם זוהן איז דערווייל נישט געפונען געוואָרען.

Dr. H. WOLKOWYSKI
צעגעלניאַנאַ 25, טעל. 26-87
ספּעציעל ערצט פאַר הויט און ווענע־רישע קראַנקהייטען. מענער־שוועכע. אַלע ערט גאַליזען, בעהאַנד־לונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען.
[illegible] פון 8—10 פריה, 12—2 נ.מ. און פון 4—8 אָוו.

פאָלקס־אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.
היינט, דינסטאָג דעם 25. ה. ח., 8.30 אַ זייגער אין אָוונד קומט פאָר אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע (צעגעלניאַנאַ 4)
אַ פאָרלעזונג פון דיר. א. פערלמאַן
וועגען יודישע מוזיק.
3939
איינגאַנג פריי!

די יודען אין אמעריקא.

([illegible])

מיר האָט נישט דאָס אַמעריקאַנער יודענטום קיין שום בעזונדערעס אין דער אַלגעמיינער עקאָנאָמישער לאַגע פון לאַנד. שטילערהייט איז פאָרגע־קומען אַן עקאָנאָמישע איבערוואַנדערונג פונ'ם אַמע־ריקאַנער יודענטום. פונ'ם אַרבייטער־קלאַס איז עס אַריבער צום בעל־הבית'ישען. בלייבען בלויז די גייסטיגע פראַגען. פון דאַנען נעהמען זיך טאַקע די אָפטע „גייסטיגע" דעבאַטען אין דער פרעסע. דעריבער איז טאַקע אונזער אַמעריקאַנישע יודישע פרעסע אַזוי דערווייטערט פון לעבען. אַן אַבסטראַק־טע, אַ טעאָרעטישע פרעסע. און טאַקע נאָר אויף אַזוי ווייט, איז זי פון דער אַמעריקאַנער פּאָליטיק, זי איז אייגענטליך אויסער דער פּאָליטיק.

בלייבט די יודישע פּאָליטיק. דער ציוניזם. האָט אָבער ציוניזם אין אַמעריקע נישט די בע־דייטונג, וואָס אין אייראָפּע. אויב אין אייראָפּע איז דער ציוניזם אַן אינערע פראַגע, איז ער פאַר אַמעריקאַנער יודען בלויז אַ אויסערע פראַגע בלייבט נאָך די הילפס־אַרבייט.

* * *

די אַמעריקאַנער יודישע יוגענד וויל איצט זיך אַליין געפינען. זי זוכט אַן אינערע אַטמאָספערע פאַר זיך. אָבער מען דאַרף גלייך אונטערשטרייכען, זייער שטרעבען, זייער דראַנג איז גאַנץ אַנדערש, ווי מיר האָבען אַמאָל דורכגעלעבט.

דאָס אַמעריקאַנער יודענטום מאַכט איצט אי־בער אַן אונטראַגישען, אָבער געוואַלדיגען שטאַרקען איבערגאַנג. איין קולטור־עפּאָכע שליסט זיך אָפּ און אַ צווייטע הויבט זיך אָן. דער איבערגאַנג איז מילד, אָהן ווייטאָג, אָהן טראַגעדיעס, אונבעמערקט גליטשען מיר זיך אַריין אין אַ נייער צייט.

* * *

בכלל איז די צוקונפט פונ'ם אַמעריקאַנער יו־דענטום אַ גוטע. אַמעריקע איז אויף אַ לענגערע צייט געזיכערט מיט אַן עקאָנאָמישען וואוילשטאַנד, און סאָציאַלער גלייכגעוויכט. צוזאַמען מיט דעם אַמעריקאַנער מאַטעריעלען פּראָגרעס, שטייגט אַמע־ריקע אויך קולטורעל. און דאָס קולטורעלע אויפשטיי־גען דרינגט אויך אַריין אין האָרטיגען יודענטום.

* * *

מיר זעהען אייגענטליך די צופּאַסונגס־פאָרמען צו די נייע בעדינגונגען. פון אַלע אַריינגעבראַכ־טע קולטורען קיין אַמעריקע איז דאָך די יודישע די איינציגע, וועלכע האָט פערהיט איהר עקזיס־טענץ און ענטוויקלונג. לײַדער אָבער זענען די, וואָס שאַפען די יודישע קולטור אין אַמעריקע נישט קיין אינטעגראַלער טייל פון דעם אַמעריקאַנער יודישען לעבען. זיי שטעהען אייגענטליך מחוץ למחנה.

* * *

עס האָט אַ פיינליכע ווירקונג, וואָס די, וועלכע שטרעבען צו דער יודישער קולטור, האָבען מייס־טענס באָלשעוויסטישע און קאָמוניסטישע טענ־דענצען, דאָס שטויסט אָפּ די אַמעריקאַנער־יודי־שע קרייזען, גראָד די יוגענד, וואָס איז בעגייס־טערט פאַר יודישער קולטור, ווערט ערצויגען אין אַן אַטמאָספערע פון האַס און פעראַכטונג צו דער יודישער קולטור און זי פיהרט אַ קאַמף אַזוי ווי יוגענד — אַ הייסבלוטיגען און אָנגרייפערישען גע־גען אַלעס, וואָס איז אַלטע יודישע קולטור.

עס זענען דאָך דאָ איצט אין אַמעריקע פיל גוטע, פיינע שריפטשטעלער. אָבער דער טאָן איז אַזאַ, אַז ער דריקט אַראָפּ דעם אַלגעמיינעם ניוואָ, גראָד די יוגענד מיט איהר פערביסענעם פאַנאַ־טישען האָט בערענגט די אַגרעסיווע שאַרפענס!

* * *

עס איז, דוכט זיך, איצט איבעראַל דאָס זעל־בע. עס איז אַן אַלגעמיינער יודישער שטריך איצט: — אַ קאַמף פאַר עקזיסטענץ פון אַן אַלטער קול־טור אין אַ מאָדערנער וועלט. פון אַן אַלטער קול־טור, וואָס קען זיך שווער צופּאַסען.

דער גייסטיגער יודישער אינהאַלט איז אַ רע־ליגיעזער. אין דער וועלט־קולטור איז אויך געווע־זען אַן אַלגעמיינער רעליגיעזער טאָן — איז קיין קאָנ־טראַסט נישט געווען צווישען דער יודישער און דער אַלגעמיינער קולטור. איצט האָט זיך דאָס אַלעס גע־ענדערט און ס'איז ענטשטאַנען אַ ברוך צווישען דעם רייך־יודישען אינהאַלט און דער נייער קול־טור. און דער ברוך איז זעהר גרויס.

מען דאַרף אַ בריק איבערלעגען איז עס אָבער אַ ריזען־אַרבייט, און קיין סך בריקען־בויער זע־נען ביי אונז נישטאָ.

דאָ און דאָרט בויט מען. איינער אַליין אָדער אין אַ קליינער גרופּע.

מיר קאָנען אָבער נישט איבערנעהמען דאָס אַ־טע — און מען וויל עס אפשר נישט.

אַ דור לאַנג נעהמט שוין דאָס ראַנגלען צו־פּאַסען זיך און עס האָט זיך נאָך חיים, ווייט נישט פערענדיגט...

* * *

אַן אונטערברעכונג איז פאָרגעקומען נאָך דעם קריג.

דער צענטער האָט זיך אַריבערגעטראָגען קיין אַמעריקע און האָט דאָרט אָנגעטראָפען אַן אַנדע־רע קולטור, אַנדערע בעגריפען. איז איבערגעריס־סען געוואָרען דער המשך. דאַרף מען ווידער אויפ־נעהמען דעם קאַמף, וועלכען מען האָט שוין גע־פיהרט מיט 20—25 יאָהר צוריק אַן אויפקלע־רונגס־אַרבייט, ווי עס האָבען געפיהרט פרץ אויף יודיש, בערדיטשעווסקי אויף העברעאיש.

אָט די אונטערברעכונג מאַכט שווער די אַר־בייט פונ'ם יודישען קולטור־טוער.

יעדענפאַלס אַ ווילען צו טון די קולטור־אַר־בייט איז פערהאַן, און דער ערפאָלג פון גייסטיגע אַרבייט איז דאָך נישט וויכטיג. דער עיקר איז דאָך אַז אַזאַ גרופּע וואָס וויל און זוכט אַ גייסטיגען אינהאַלט איז דאָ.

ווייל איך גלויב, אַז די יודישע פראַגע איז אַ פראַגע פון מינאָריטעט. נאָר נישט מאַיאָריטעט. תמיד איז געווען אַ מינאָריטעט, די גרויסע טרעגער פון אונזער געשיכטע. און עס וועט ווייטער אַזוי זיין, ווי לאַנג די געשיכטע וועט אָנגעהן — פאַר־ענדיגט דער פיל־געשעצטער דר. קאַראַלניק.

(„פּאַריזער היינט")

——=:§:=——

דער שוואַרצער וואָלף

(27 (ראָמאַן).

עס האָט געטריפט אַ קליין רעגענדעל, און די גאַס איז געווען פערצויגען מיט אַ נעפּעל.

שווייגענדיג, און האַלטענדיג זיך געאָרעמט איז וולאַדעק מיט דער פריילין לילי דזשייקאָבס בעגאַנגען אין דער ריכטונג פון ווייכסעל.

די פיס האָבען זיך געגליטשט אויף די נאַסע טראָטואַרען, אָבער וולאַדעק האָט נישט געהאַט די דרייסטקייט צו בעלויכטען זיך דעם וועג מיט זיין טאַשען־לאָמפּעל, מורא האָבענדיג צו ווענדען אויף זיך די אויפמערקזאַמקייט פון די נאַכט־בראָדיאַגעס.

אונטערהאַלטענדיג דאָס מיידעל מיט דער לינקער האַנד, האָט ער גלייכצייטיג מיט דער רעכטער האַנד געהאַלטען אין דער טאַש זיין אָנ־געלאָדענעם רעוואָלווער, גרייט ביי דער ערשטער סכנה צו שיסען און נישט לאָזען זיך פערקויפען ביליג...

חוץ מזה האָט ער נישט געהאַט קיין ספּעציע־לען צוטרוי צו דער מיידעל.

קודם כל, ווער איז זי, אייגענטליך?

וואָס עפּיס וויל זי מיט איהם געהן?

וואָס האָט עס איצט געזוכט די יונגע אַמע־ריקאַנערין, וועלכע איז אָקאָרשט געקומען קיין וואַרשע?

וואָס האָט זי בעדאַרפט האָבען אין זיין צימער?

און ווער איז עס געווען דער מיסטער דזשייקאָבס אַליין?

צי איז נישט אַמאָל די מעשה מיט דער נאַכט־וואַנדלערשאַפט אַן אויסגעטראַכטע מעשה?

און צי בענוצט זיך נישט דער מיסטער דזשייקאָבס מיט זיין טאָכטער פאַר שפּיאָנאַזש־צוועקען?...

און אָט אָ דער דזשייקאָבס, דער נאָהענטער ידיד פון קאַטשאַלקאָווסקי'ן, און דער אַמעריקאַנער דער כלומרשטער מיסטער סמיט — צי געהערען זיי אַלע נישט צו איין שייקע?

ס'קאָן דאָן גרינגלעך זיין, אַז אָט אָ די צופע־ליגע בעגעגעניש מיט'ן מיידעל איז געווען אַנ־אויסגעטראַכט נאָר, בכדי פאָרטצוזעצען דעם שפּיאָנאַזש! זעהר מעגליך!

צי וועט, אויב אַזוי, שטייען ביי איהם מוט און מוח צו דערפיהרען די שפּיל ביז צום סוף, נישט קוקענדיג דערויף, וואָס ער האָט גערנוויליג אַרויפגענומען אויף זיך אַזאַ לאַסט?

עס איז געווען זעהר שווער צו גלויבען, אַז זי... אַ יונג, חנ'עוודיג מיידעל, וואָס יעדער וואָרט איהרער, יעדער תנועה האָט געזאָגט עדות אויף גוטע דערציהונג... וועגען אַ קינדישער נאַיוו־גלויביגער נשמה...

און דאָך, וואָס האָט זי געטון אין זיין צימער?

די לונאַטיקער קאָנען גוט שפּילען זייער ראָ־ליע, ווען זיי בעדאַרפען עס צו האָבען...

אַ חוץ־דעם האָט ער פריהער קיינמאָל נישט געהערט, אַז לונאַטיקער פערזאָרגען זיך מיט שליסלען, כדי דערנאָך צו עפענען טירען, ווען זיי זענען אין היפּנאָטיש־צושטאַנד...

ווי־אַזוי האָט ער זיך פריהער נישט פער־טראַכט וועגען דעם דאָזיגען אומשטאַנד?!

כדי אַריינצובעקומען זיך אין זיין צימער, האָט מען געדאַרפט מיט אַ צוגעקליבענעם שליסעל עפענען די טיר.

זעלבסטפערשטענדיג, אַז דער פריהערדיגער תירוץ דעם מיידעלס איז געווען אַ פאַלשער תירוץ.

און איצט, ווידער — וואוּהין האָט זי זיך עס געקליבען צו געהן? אַרויסגעהן פון האָטעל פינף פאַרטאָג, איינע אַליין, און לאָזען זיך אין דער וועלט אַריין? וואָס בעדייט עס?

וואָס האָט זי געצוואונגען אויפצוהויבען זיך, אָנטאָן זיך אין אַזאַ פריהער שעה, און אַרויסגעהן אין די פערדעגענטע גאַסען פון דער אונבעקאַנ־טער שטאָט?

וולאַדעק האָט זיך מ ש געבראָכען דעם קאָפּ, בעמיהענדיג זיך צו געפינען אַן ענטפער אויף די אַלע אין עהנליכע פראַגען.

די אויפמערקזאַמקייט, מיט וועלכער ער האָט אַכטונג געגעבען אויף יעדער בעוועגונג פון דער מיידעל, איז וואָס ווייטער אַלץ מעהר פערשטאַרקט געוואָרען.

ווען זי לעהנט זיך פעסטער אָן אין זיין האַנד, ווען זי גיט איהם צו פערשטעהען, אַז זי איז נישט אַבסאָלוט גלייכגילטיג צו איהם, ד. ה. אַז זי קוקט אויף איהם עפּיס מעהר, ווי אויף אַ געוועהנליך צופעליג־געטראָפענעם מענשען, וואָל־טען זיינע פערדאַכטען נאָך מעהר בעשטעטיגט געוואָרען.

ווייל, כידוע — האָט ער געטראַכט — איז יע־דע פרוי, וואָס וויל בעהערשען אַ מאַנספּערזאָן, בענוצט זי זיך מיט צערטליכקייטען און לאָזט אין גאַנג איהר ווייבערישען צויבער...

אין דער אויפפיהרונג פון לילי'ן האָט ער עס אָבער נישט געקאָנט בעמערקען.

היינט וואָס זשע טראַכט זי פאָרט?

אָדער איז זי אפשר אַזוי קלוג און געביסט, אַז זי פערשטעהט, ווי זי האָט זיך ספּעציעל מיט איהם צו האַלטען, כדי צו געווינען פאַר זיך זיין צוטרוי?

זייענדיג לחלוטין נישט זיכער מיט איהר, האָט ער זי צוגעפיהרט צו אַ געסעל, און זיך אָפּ־געשטעלט אַרומקוקען, וואָס עס טוט זיך אין דער גאַס, אין דעם רעגענדיגען נעפּעל.

דאָס מיידעל האָט פּאָזיטיוו בעפרייט איהר האַנד, און איז אָפּגעטראָטען פון איהם אויף אַ שריט צוויי.

איבערצייגענדיג זיך, אַז קיינער איז אין דער נאָהענט נישטאָ, האָט וולאַדעק געוואָרפען אַ בליק אויף לילי'ן.

אויף איהר פּנים איז געווען אַ ציטערדיגער, עפּוואָס דערשראָקענער שמייכעל.

— וואו געפינען מיר זיך? — האָט זי אַ פרעג געטון.

וולאַדעק האָט אָנגערופען, ווי די גאַס הייסט, נאָר זי האָט אַ שאָקעל געטון מיט'ן קאָפּ.

— דערפון ווייס איך גאָרנישט... סיי־ווי ווייס איך נאָר אין וואַרשע פון די הויפּט־גאַסען... וואו געפינט זיך די מאַרשאַלקאָווסקע?

וולאַדעק האָט איהר בעוויזען די ריכטונג.

— איך דאַנק אייך...

זי האָט געמאַכט פערלעגען עטליכע שריט פאָרויס, און איז געבליבען שטעהן.

— ווייסט איהר נישט, וואו מ'קאָן איצט גע־פינען אַ דראָשקע?

— כ'האָב מורא, אַז אין דער צייט וועט איהר דאָ נישט שנעל געפינען אַ דראָשקע... סיי־דען אין צענטער שטאָט... ס'איז אַ היבש שטיקעל וועג אַהין...

— אַך! — האָט דאָס מיידעל פערצווייפעלט אויסגערופען, — און מיר האָט זיך אויסגעדוכט, אַז אין וואַרשע איז אומעטום דאָ לעבען...

— ס'איז נישט אַזוי, ווי איהר האָט זיך פאָר־געשטעלט... אָבער אפשר קאָן איך אייך מיט עפּיס קומען צוהילף...

— איהר זענט זעהר ליבענסווירדיג... איך וויל אייך נישט בעלעסטיגען...

(פאָרזעצונג קומט)

SPLENDID

פון היינט און פאלג. טעג! קאָלירטע און פּיקאַנטע, סענסאַציאָנעלע און סעקסועלע רעווי

גרויסע פּרעמיערע!! קאָלירטע און פּיקאַנטע, סענסאַציאָנעלע און סעקסועלע רעווי

יאשיוואַרא (JOSHIWARA)

אין דער הויפּט-ראָלע די העלדין פון די פילמען „Alraune" „הייראַט"

BRYGIDA HELM

מעכטיגער פילם פון אַ שפּיר'ער שיף, אויף וועלכער ס'האָבען זיך צונויפגעשלאָסען אין איין פּעקל-קרייז: פערברעכער און אויסגעלאַסענקייט, טיוואַ-נישע אינטריגע און ריינסטע ליבע.

מוזיקאַלישע אילוסטראַציע אונטער דער לייטונג פון ה' א. טשודנאָווסקי.

אָנהויב היינט פון 12 ביז 3 אַ זייגער נאָכמ. זענען אַלע פּלעצער צו 50 גר. און 1 זלאָט.

קינא-טעאַטער

ZACHĘTA

זבאָרשער 26, ביים פּלאַץ קאַשטשעלני

סטרונעס-אָרקעסטער סימפאָני. אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ד. שימקעוויטש.

פון היינט גרויסער יום-טוב-פּראָגראַם!

עס ווערט דעמאָנסטרירט די פּרעכטיגע דראַמע, וועלכע בעצויבערט דעם צושויער א. נ.:

„נאַכט-פייגעל"

— אין די הויפּט-ראָלען: —

LUCJANO ALBERTINI i VIVIAN GIBSON

אָנהויב היינט און מאָרגען 12 אַ זייגער בייטאָג. אויפ'ן ערשטען סעאַנס זענען די פּרייזען פון אַלע פּלעצער צו 50 גר.

דער נעכסטער פּראָגראַם ? ? ?

PROSZEK OD BÓLU GŁOWY DLA DOROSŁYCH

„KOWALSKINA"

USUWA NAJSILNIEJSZE BÓLE GŁOWY

AK

FABRYKA CHEMICZNO-FARMACEUTYCZNA „AP. KOWALSKI" WARSZAWA

פּעלץ-וואַרעץ

קען מען קויפען אַמביליגסטען און אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען גאָר ביי דער לאַנג-יעהריגער פירמע

ל. ב. פּעפּער, ווסכאָדניאַ 42 טעלעפאָן 78-04.

בעמערקונג: די קירזשנער-ווערקשטעל געפינט זיך אויפ'ן אָרט. די אַרבייט ווערט אויסגעפיהרט פּינקטליך און רעעל.

ביטשריפט-ביוראָ
ב. האַכבערג פאַנסקאַ 1, טעל. 36-77.

ערלעדיגט אַלע אַרט געריכטליכע און שטייער-אַנגעלעגענהייטען אין אַלע אַמטען אויך אויף לאַנדער וואָס וואָרזמוסטע רעעל און פּינקטליך.

בעמערקונג: וועגען פערשידענע שטייער-פּראָגראַמס איך פערזענליך אָן צווישען 5—6 נאָכמיטאָג. כ'קויף אויס פּאַטענטען אויפ'ן יאָהר 1929.

אַ נייעם טכויעזשענעם פּעלץ זאָפּאַרט ביליג צו פערקויפען. צו ערפאַהרען אין אַדמיניסטר. 3332

אַ גוט-איינגעפיהרטע גאַלאַנטעריע-געוועלב אין צענטרום שטאָט איז פון זאָפּאַרט איבערצוגעבען צו ערפאַהרען ביי ליפּשיץ סקלאַדאָווע 16. 3341

Zaginiony został weksel na zł. 66.—W ystawca M. D. Rotkla n, pl. 5 stycznia 1929 w Łowiczu. Weksel zostaje unieważniony. Znalazca zechce zwrócić takowy do Gertlera, Północna 19

קאָמע-שרענק

פאַר סוחרים און פּראַוויזאַר קאָאָפּעראַציאָן-בענק געלעגענהייטליך און ביליג צו פערקויפען אויף גוטע בעדינגונגען. צו ערפאַהרען אין אדמ. 3320

Dr. med.

W. EYCHNER

גינעקאָלאָג-אַקושער זגערזשער 11. טעל. 34-72. אָנצונעמען פון 6—8 אָוענד.

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al Kościuszki 27

tel. 51-78,

[illegible]

צייןנערעדיגעם

אַ בודקע

געאייגנעט אויף אַ געוועלב איז צו פערדינגען. צו דערוויסען זיך אַנדזשעיאַ 58 אין געוועלב

4½% אינוועסטיציע = הלוואה, דאָלאַרובקעס אויף ראַטעס צו בעקומען ביי פּאַנטעל, זגערזשער 43|45 נייע אָפּיצינע, 3. שטאָק.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

גאָר פאַר ווענערישע הויט-קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגי-שע און נערווען-קראַנקהייטען.

קוואַרץ-לאַמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט קאָסמעטיק.

— — — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָוענד. — — —

פון 11 ביז 12 בייטאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמיטאָג נעהמט אָן אַ פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען.

זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.

— — בעזונדער וואַרטע-צי'ר פאַר פרויען. — — —

וויזיט 3 זל.

---

44 וויכטיג פאַר מחותנים קויפט נישט קיין 44

מעבעל

בעפאָר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין מעבעל-געשעפט

44 גדאַנסקאַ (דלוגאַ) Ch. LAZNIK, tel. 62-56 44

נאָר ביי מיר קענט איהר קויפען מעבעל שיין, גוט און ביליג.

44 בעמערקונג: אויך קויף איך פערשידענע מעבעל, דיוואַנעס, פעלצען גיי-מאַשינען און צאָהל די העכסטע פּרייזען. קומט און איבערצייגט אייך! 44

אכטונג, פּאַליסען - אינהאַבער!

די פעטערבורגער פּאַליסען און פּאַליזען „NA ŻYCIE" ווערען נאָך איינציגע טעג רעגיסטרירט ביים פּערזיכע-רונגס אינספּעקטאָר

ח. קאַנסקער, קאַמיענאַ 9 טעל. 75-88

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקה בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע.

האָט זיך איבערגעצויגען אויף אַנדזשעיאַ 5

נעמט אָן פון 8 – 10 פריה און פון 5–9 אין אָוענד בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26

Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od poniedziałku, dnia 17-go do poniedziałku, dnia 31 grudnia 1928 r. wł.

Program świąteczny!

Dla młodzieży i dorosłych:

„SZALEŃCY"

Dramat w 10 aktach z cyklu „My pierwsza Brygada"

W rolach głównych: Irena Gawęcka, Marjan Czauski, Jerzy Kobusz, Al. Starża, Bolesław Szczurkiewicz, Marek Oróg.

Następny program: „SERCE"

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט

זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי	נאָז, האַלז, אויערען קר.	10—11 5—8, 6—7
ד"ר רוזשאַנער	הויט און געשלעכטס קר.	10—11 1—3
ד"ר גאָלדשטיין	אינערע-קראַנקהייטען פּאָלאַק	1—2, 7—8
ד"ר יאַסמאַן	נערווען קראַנקהייטען	12—3
ד"ר ראַבינאָוויטש	קינדער-קראַנקהייטען	10—12 4—6
ד"ר [illegible]	פרויען און געבורטס-הילף	11—1 5—6
ד"ר [illegible]	כירורגישע קראַנקהייטען 4-5 [illegible]	1—2
ד"ר [illegible]	[illegible]	11—1 5½—7
ד"ר [illegible]	רענטגען	10—12 4—6
א. [illegible]	[illegible]	5—7
ג. ראָזען	[illegible]	9—2

[illegible]

אַ רענטגען-אינסטיטוט

[illegible]

די לעטשניצע איז [illegible] אָפען יעדען טאָג. היזיט אין דער שטאָט.

ערצטליך-קאָסמעטיש. קאַבינעט

פּר. מ. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5—7 אָוענד

LEKARZ DENTYSTA צאָהן-אַרצט

St. GELBERG

זאַכאָדניאַ 15, טעל. 31-08.

[illegible] פון 9 פריה ביז 7 אָוענד.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

און דענטיסטישער קאַבינעט.

נאָוואָלישינער 11, טעלעפאָן 37-63

אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוענד.

ד"ר, וואַלינסקי	נאָז, האַלז, אויערען קר.	4—5
ד"ר קערשנער	קינדער קראַנקהייטען	9-11 3-4½
ד"ר שיפמאַן	אינערליכע קראַנקהייטען	11—1
ד"ר לוביטש	הויט און געשלעכטס-קר.	12½—1½
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גמיטס קר.	1—2
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	12½—½
ד"ר עליאַסבערג	כירורגישע קראַנקה.	1—2
ד"ר בערנמאַן	פרויען און געבורטס-הילף	3—4

[illegible]

נעבען שקאָרלאַטין.

[illegible] 10—1 3—6 [illegible]

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

[illegible]

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.
Czcionkami i drukiem „Najer Folksblat" Piotrkowska 21.